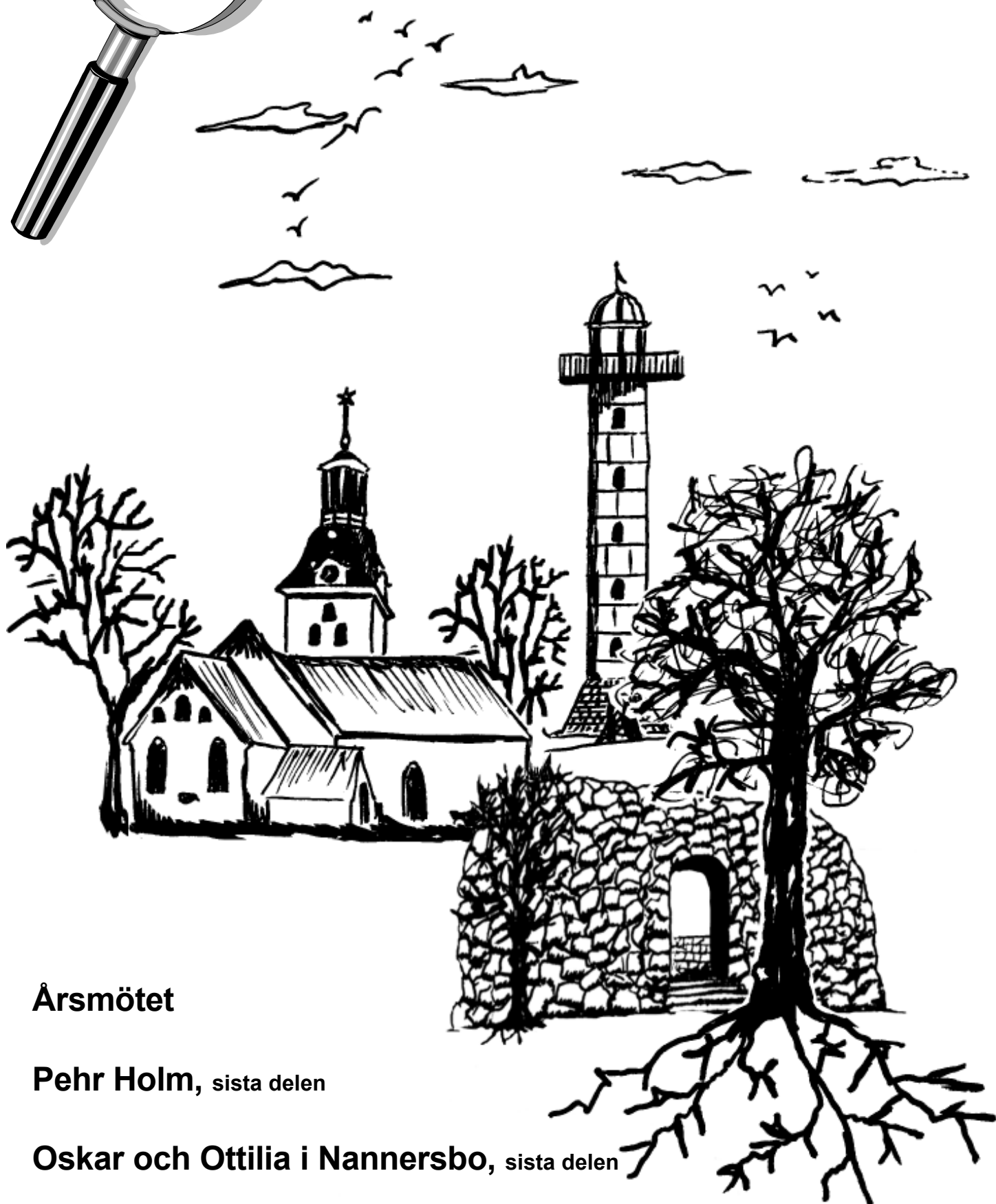

Wåra Rötter

Tjust Släktforskarförening

Nummer 2 2003 Årgång 17

Årsmötet

Pehr Holm, sista delen

Oskar och Ottilia i Nannersbo, sista delen

Tjust Släktforskarförening

Ordförande:	Holger Kanth	Tel. 0490 - 148 68
Sekreterare:	Valdy Svensson	Tel. 0490 - 188 18
Kassör:	Yvonne Andersson-Gullberg	Tel. 0490 - 201 85
Övriga ledamöter:	Hans Viberg	Tel. 0490 - 214 28
	Lars Oswald	Tel. 0490 - 148 36
Suppleanter:	Anne-Maj Olofsson	Tel. 0490 - 324 02
	Oskar Södergren	Tel. 0490 - 322 97
Ansvarig för dataregister:	Holger Kanth	Tel. 0490 - 148 68
Ansvarig för medlemsregister:	Lars Oswald	Tel. 0490 - 148 36
Redaktionen för Våra Rötter		
Redaktörer:	Lars Oswald Lysingsvägen 27, 593 53 Västervik	Tel. 0490 - 148 36
	Inga Linde Tunagatan 5 C, 753 37 Uppsala	Tel. 018 - 25 11 32
	e-post: i.linde@telia.com	
	Katarina Korsfeldt Höders väg 3, 754 40 Uppsala	Tel. 018 - 50 85 55
	e-post: kkorsfeldt@hotmail.com	
Layout:	Bo Sandberg Hornsvägen 15 E, 593 54 Västervik	Tel. 0490 - 321 83
	e-post: sandberg.bo@telia.com	

Det går bra att skicka material som pappersmanuskript, på diskett eller på e-post till någon av våra redaktörer. Vi använder oss av PC. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material. Skickar ni digitala bilder ska dom vara i minst 250 dpi vid 100% och i jpg-fil.

Föreningens adress:	Tjust Släktforskarförening c/o Stadsbiblioteket
	Box 342
	593 24 Västervik
Postgiro	494 76 67 - 4
Föreningens org. nr.	833600 - 7128

Medlemsavgift 100 kr
familjemedlem 50 kr per år

INNEHÅLL I DET HÄR NUMRET

Sid. 2	Presentation och innehåll.
Sid. 3	Föreningsnytt, Efterlysning.
Sid. 4-5	Nya medlemmar, Höstens Program, Verksamhetsberättelse 2002.
Sid. 6	Årsmötet.
Sid. 7-9	”Skottet i Misterskärr”, Nya Tidskrifter.
Sid. 10-11	Skiftesprotokoll i Wråka 1845, Träffen på Gamleby Folkhögskola.
Sid. 12-15	Pehr Holm, sista delen.
Sid. 16-21	Oskar och Otilia i Nannersbo, sista delen.
Sid. 22-23	Generalmönstring 1879, Vad är en Steffans bulle?

Teckningen till Tjust Släktforskarföreningens förstasida har gjorts av Nina Nilsson och bearbetats av Bo Sandberg

Anbyttardag i Locknevi lördagen den 24 maj 2003

Tjust och Vimmerby-Hultsfreds Släktforskarföreningar i samarbete med Locknevi och Blackstads hembygdsföreningar, Östgöta Genealogiska Genealogiska förening, Kalmar läns Genealogiska förening samt Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum inbjuder till träff i Locknevi den 24 maj 2003.

Se särskilt program i denna tidning.

Utflykt på egen hand

De som deltog på vårt februarimöte och lyssnade på Torsten Ungsätters kåseri om skogen som kulturarv, fick en inbjudan att besöka Ungstorp i Djursdala sn. (Torstens gård). Det är mycket sevärt, med en fin utsikt över dalar och sjöar och med Gullringen i bakgrunden. Här växer det mycket vårblommar, här finns möjligheter att vandra både på en egen slinga som Torsten ordnat samt på mötande Sevedeleden. Tag med en kaffekorg och gör en utflykt, det är lätt att hitta dit. Kör via Frödinge mot Djursdala fram till Backa by, sväng vänster, åk förbi bygdegården, ca 500 m kommer uppfarten till Ungstorp (skyltat) Väl upp finns stor parkering. Vid utsiktstornet finns en brevlåda med information, sedan kan Du välja gå var du vill, det finns flera alternativ, ha en skön dag.

Efterlysning

Vår medlem Yvonne Hägg i Norrköping vill ha hjälp med sökande efter sina anor i denna efterlysning.

Sedan mer än ett år har jag plöjt igenom domböcker i Tjust härad från 1604 - 1713 efter uppgifter, som kan klargöra vilka som är föräldrar till min ana Pehr Andersson (ca 1648-1703) bokhållare på Överums bruk och bonde i Överström i Ukna, troligen från 1677 till 1703. Jag finner flera "bröder, en halvsystem, en styvfar" och därmed en ev moder och kan då gissa mig till fadern. Familjen ser ut att ha bott på Tingstad skattegård i Lofta. I Tingstad finns troligen flera gårdar, där finns ett antal namn av Anders och Per. Det finns en Bengt Andersson och hans avkomlingar. Dessa är absolut släkt, minst kusiner. Det verkar rörligt och det är det också. Kan någon som känner till gårdarna och byarna i Lofta hjälpa mig reda ut härvan? Hur såg släktskapet men även ägandeförhållanden ut på gårdarna eller i byarna Tingstad, Grånsten, Hässelstad och Forserum i Lofta socken från ca 1640 - 1700?

Vem är nämndemannen Anders Pederson i Tingstad, riksdagsman 1649, nämnd första gången 1633 i Lofta C1:1 och sista gången i HR 1657?. Vem är Bengt Andersson (ca 1611 - 1667) nämndeman i Tingstad, riksdagsman 1664?.

Ifrån min Pehr Andersson kommer de "kända" Strömbomarna i Ukna. Dessa Strömbomar verkar i alla fall förekomma i periferin hos många släktforskare.

Har Ni något hör av er till mig.

Yvonne Hägg (f Strömbom)
Smedstuguplan 7 B
602 13 Norrköping
011 - 12 53 75

Föreningens hemsida

Föreningen har låtit ta fram en Egen hemsida och den har redovisats för styrelsen. Den skall bara finjusteras på någon detalj, sedan är ni välkomna att gå in och läsa på den. Vad kommer då att finnas där? Först och främst kommer våra programpunkter att redovisas, årsmötesprotokoll, verksamhetsberättelseer, nyheter till vårt forskarcentrum m.m.

Välkomna

Adressen är: www.tjustanor.com

Nytt från CENTRALA SOLDATREGISTRET

Nu finns Soldatregistret på INTERNET, från april månad finns det möjlighet att söka soldater och båtsmän via INTERNET. Sökning i basen är kostnadsfri. Skivan Soldat CD 2 kommer även att framledes finnas till försäljning på "CENTRALASOLDATREGISTRET" i Skövde.

Basen finner Du under adressen:
www.liu.se/tema/databaser/search.php?id=49

Nyheter från biblioteket

Stadsbiblioteket har beställt mikrokort som kompletterar de redan som är tillgängliga som service till oss forskare.

Egna nyheter

Föreningen har också inköpt kompletterande mikrokort för våra socknar inom kommunen. Nu har vi möjlighet att läsa kort lång in på 1900-tal.

Medlemsavgiften

Dax för medlemsavgiften för 2003, det finns några eftersläntare som inte betalat in sin avgift för året. Gör det snarast. Tack för hjälpen.

Kassören

Nya medlemmar som vi hälsar välkomna till föreningen

Ingemar Ahrnberg
Folke Bernadottes gata 2
411 28 Göteborg

Bo Persson
Konsistoriegatan 19 A
582 34 Linköping

Jan-Olov Pettersson
Kuttorpsvägen 25
594 93 Gamleby

Erik Nyberg
Strömsgatan 23
593 30 Västervik

Åke Ågren
Rydsvägen 266
584 39 Linköping

GullBritt Andersson
S:ta Gertruds väg 183
593 41 Västervik

Mona Horn
Skaragatan 19
252 63 Helsingborg

Marianne Lindquist
Hedstigen 8
148 71 Sorunda

Kent Gullquist
Spånbergsvägen 20
590 96 Överum

Annie Walhjalt
Östra Kyrkogatan 26
593 33 Västervik

Jan Jakobsson
Hallströmshöjden 6
593 31 Västervik

Olle Hörnlund
Fältspatsgatan 3
504 67 Borås

Tomas Lind
Prästgårdshöjden 1 B
594 31 Gamleby

Anbyttardag i Locknevi

Lördagen den 24 maj 2003

Program:

- 10.00** Samling i Locknevi kyrka med kort andakt av kyrkoherde Bo Lindell.
Efter andakten historik om kyrkan 100 år av Torvald Gerger
Information om dagen.
- 11.15** Locknevi Bygdegård /ca 500 m från kyrkan mot Blackstad/
Välkomsthälsning av Christina Gerger.

Anbyten

Databaser, utställningar, försäljning av böcker mm.
- 13.00** Föredrag av Sven Gunnar Sporback om Locknevis första industriman Klingspor.

Fortsättning med anbyten.
- 16.00** Avslutning.

Servering anordnas av Locknevi Hembygdsförening.

Välkommen till Locknevi (ingen föränmälan)

Ev frågor besvaras av
Tjust Släktforskarförening:
Holger Kanth 0490/ 14868
Valdy Svensson 0490/ 18818

Vimmerby-Hultsfreds Släktforskarförening:
Erik Karlsson 0495/ 60306

Höstens program

Vi har en grovplanering för föreningens aktiviteter under hösten 2003. Detaljprogram kommer senare både på hemsidan och i Våra Rötter.

Månad/dag	Aktivitet.
Sept./söndag	Torpvandring i Ukna
Okt onsd. 22/10	Föreningsmöte
Nov onsd 19/11	Föreningsmöte
Dec onsd 10/12	Luciakaffe

Boka in dessa dagar redan nu.
Styrelsen

Verksamhetsberättelse

Tjust Släktforskarförening

verksamhetsåret 2002

Nya medlemmar som vi hälsar välkomna till föreningen

Från verksamhetsberättelsen saxar vi nedanstående uppgifter:

Styrelsen har under året bestått av följande:

Ordförande: Holger Kanth

Sekreterare: Oskar Södergren

Kassör: Yvonne Andersson - Gullberg

Ledamöter: Valdy Svensson
Lars Oswald

Suppleanter: Anne-Maj Olofsson
Hans Viberg

Revisorer: Eivind Joelsson
Arne Malm

Suppleant: Karl-Erik Bohman

Föreningen har haft 3 arbetande kommittéer under året.

Kaffekommitté: Vailis Jansson,
Rune Gustavsson
Gärd Wiberg

Lotterikommitté: Gun Hjalmarsson
Valdy Svensson,
Gunilla Källström

Tidningskommitté: Lars Oswald
Bo Sandberg
Inga Linde
Katarina Korsfeldt

Styrelsen framför ett varmt tack för det betydelsefulla arbetet dessa medlemmar utför åt föreningen.

Föreningens aktiviteter under året har varit omfattande, inte mindre än 11 träffar har varit anordnade. Från föreningsmöten med inbjudna föreläsare till studiebesök med andra föreningar. De stora är fortfarande temadagen i april på Gamleby Folkhögskola samt den årliga återkommande kursveckan i augusti, även den på Folkhögskolan.

Utbildning:

Under året har föreningen hållit kursledare till nio nybörjarkurser i släktforskning. I egen regi har Stina Kanth genomfört fyra kurser i "Läsning av gammal stil"

Samarbete med skolan:

Holger Kanth och Valdy Svensson har varit på Norra Högstadiet och informerat om släktforskning, det har resulterat i att tre grupper med fyra elever i varje provat på forskning i föreningens lokaler.

Gästföreläsare:

Holger Kanth och Lars Oswald har varit anlitade föreläsare uti andra föreningar under året.

Utställningar:

Emigrantutställning om utvandring från Tjust var anordnad i Mars på Kulbackens Museum. Holger Kanth och Oskar Södergren var föreningens representanter och hade materiel att söka på för intresserade, både CD-skivan och föreningens avskriftter.

Vid bibliotekets öppet hus, medverkade föreningen med en skärmställning.

Förbundets riksstämman i Borlänge, här representerades föreningen av Holger Kanth, Valdy och Sven Svensson. Som framgått tidigare i Wåra Rötter erhöll Västerviks bibliotek utmärkelsen "årets bibliotek".

Pågående arbeten:

Avskrivningar i projektet "Namn åt de Döda" perioden 1950 - 1970 har startat upp inom Västerviks kommun. Vidare fortsätter avskrivningar och inmatning på data av in och utflyttningslängder, allt är frivilligt arbete.

Viola Petersson Blom

Norrhult, Solbacka
590 90 Ankarsrum

Solveig Thorngren

Gäddgränd 3 F
593 40 Västervik

Ingegerd och Valter Pettersson

Rönnvägen 14
593 37 Västervik

Erik Ekwall

Breviksvägen 4
593 42 Västervik

Ann Ottosson

Hummelstad, Åkullen
590 90 Ankarsrum

Anna Kristina Uppman Stålberg

Hökhultsnäs
590 90 Ankarsrum

Lena Johansson

Skyttegatan 3 3 tr
582 30 Linköping

Anita och Gunnar Borgstrand

Getingstigen 1H
593 52 Västervik

Ingvar Eriksson

Gränsvägen 2
610 40 Gusum

Bengt Svensson

Stavgatan 4
590 93 Gunnebo

K-G Andersson

L. Sönerhult, Rössle 139
598 95 Vimmerby

Carina Sarge, Andersson

Odengatan 13, 2 vån
593 32 Västervik

Curth Ragnarsson

V. Kyrkogatan 26 A
593 30 Västervik

Foto: Bo Sandberg

Tjust Släktforskarförenings årsmöte 19/3 2003

Onsdagen den 19 mars samlades föreningens medlemmar till årsmötesförhandlingar på stadsbiblioteket i Västervik. Efter förhandlingarna inbjöds att lyssna till Petter Åkerman från Stockholm som berättade om Ankarsrum "Brukets historia".

Ordföranden Holger Kanth hälsade välkommen, varefter de under året avlidna medlemmar hedrades med en tyst minut.

Till att leda årsmötesförhandlingarna var Bertil Eriksson utsedd. Han kunde snabbt klubba igenom de väl förberedda ärendena. Verksamhetsberättelsen, ekonomisk berättelse, revisionsberättelsen godkändes och lades till handlingarna. Förslag till fastställande av resultat- och balansräkning godkändes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet..

Valärenden stod på dagordningen och där hade valberdningen färdiga förslag att framlägga.

Kassören Yvonne Andersson Gullberg omvaldes på 2 år. Som ordinarie ledamot på 2 år valdes Hans Wiberg som efterträder Oskar Södergren. Anne-Maj Olofsson omvaldes som styrelsesuppleant på ett år och Oskar Södergren nyvaldes på samma tid. (Här har Hans Wiberg och Oskar Södergren bytt plats.)

Ejvind Joelsson omvaldes på 2 år som revisor, suppleanten Karl- Erik Bohman omvaldes på ett år. Ombud till förbundsstämman i Ronneby, uppdrog mötet till styrelsen att utse, vi får sända 3 ombud. Valberdeningen som består av 3 personer omvaldes Anders Johansson som även blir sammankallande. Till hans hjälp valdes Björn Malm och Roland Johansson.

Efter förhandlingarnas avslutning tackade ordf. Holger Kanth, Bertil Eriksson för väl genomfört ordförandeskap vid årsmötet. Avgående kommittéledamöter avtackades med blommor.

Ur Petter Åkermans föredrag: Ankarsrums bruks historia. En bok av Petter Åkerman. Den bygger i stora delar på material som togs fram av en arbetsgrupp med bland andra Petters far Helge Åkerman och Manne Hofren för en bok om bruket. Den kom inte att bli färdig. Det material som har tillkommit omfattar främst 1900-talet. Det som finns bevarat av brukets historia förvaras dels vid Landsarkivet i Vadstena dels vid Föreningsarkivet i Västervik. Av äldre handlingar finns inte mycket bevarat, det

mesta är från brukets senare epok. Ett omfattande bildarkiv som har tillhört Erik Lehman, nu hos Hembygdsföreningen i Ankarsrum, har bidragit till innehållet i boken.

Det är med spänning vi ser fram mot att få ta del av bokens innehåll. Vem vet, kanske någon kan hitta en anhörig på bild eller i avlöningsböcker eller personalförteckningar. Boken kommer att tryckas av Ekblads i Västervik och beräknas komma ut under året.

I sitt föredrag gav Petter Åkerman en återblick över Jernhanteringen i Sverige från 1500-talet till våra dagar. Hur Gustav Vasa tog hit valloner för att lära svenskarna göra Jern och tillverka Stycken. Startade upp Jernbruk i Uppland och Östergötland. Tjust Bergslag på 1600-talet. Många gruvhål öppnades, malm fraktades lång väg till Jernbruk i Småland, bl.a från Utö. I Kronobergs län till Huseby togs malm ur sjöar. Skogen stod för råvaran till kol i masugnarna. Ankarsrum köpte stora skogsdomäner för att trygga försörjningen av kol. Stenkol och ändrade tillverkningsmetoder gjorde de gamla bruken olönsamma. De som inte kunde ändra omfattning av sin verksamhet blev avvecklade.

Mycket finns skrivet och skrivs om denna epok i Sveriges historia. Georg Haggrén har kommit med en bok under 2002 under titeln, "Hammarsmeder, masungfolk och kolare." Jernkontorets skrift nr 38.

Holger Kanth tillsammans med kvällens föreläsare Petter Åkerman.
Foto: Bo Sandberg.

”Det olycksaliga skottet i Mistekärr”

av Mikael Edberg

Denna hemska berättelse utspelade sig vid ett litet torp kallat Persbo, tillhörande Mistekärr i Loftahammars socken, Kalmar Län, en vårdag 1836.

Uppgifterna kommer främst från Norra Tjusts Härads Sommaring 1836 [AIA:110bD73978]. Trots den långa tid som förflutit sedan händelsen finns mycket fakta i målet tack vare den detaljrika beskrivningen i domboken.

Rekonstruktion efter vittnesmål:

Söndagen den 1 maj 1836.

Bonden Jaen Ericssons döttrar, Maria och Eva Jaensdotter, systrarna Stina och Catharina Jaensdotter, samt pigorna Gustava Edström och Mathilda Hägerström, alla från Mistekärr, begav sig vid tvåtiden på eftermiddagen till torpet Persbo på Mistekärrens ägor. Där fanns sedan tidigare pigan Maria Björn och hennes från Västervik på besök utkomna syster Anna Björn.

De samlade björkris i ängkullarna vid torpet för tillverkning av kvastar. Ett arbete som av allmogen räknades som ett nöje man kunde sysselsätta sig med på vilodagen. Ett synnerligen ironiskt namn på söndagar som för i synnerhet kvinnorna på landsbygden var nog så fylld med vardagssysslor i ladugårdarna och köken.

Hemkomna till torpet, satte sig flickorna i en ring på gården för att vrida sina vidjor och binda kvastar. Under tiden hade bondsonen Otto Månsson och Drängen Carl Appelqvist från Aleglo lämnat hembyn för att besöka en i närheten av Persbo boende mansperson för att betala en auktionsskuld. Med sig hade de var sin skarpladdad bössa ifall tillfälle till jakt skulle ges utmed vägen. Någon gång mellan halv fem och fem på eftermiddagen kom de förbi Persbo där de på håll varseblev flickorna.

Otto avlossade ett skott i luften för att liksom tillkännagiva deras ankomst och laddade omedelbart om trots att Carl bad honom låta bli. Anna Björn, system från Västervik, gick genast in i torpstugan för att slippa Ottos sällskap, som hon säkert hade hört mycket negativt talas om. Otto och Carl gick fram till gärdesgården, som kringgärdade stugan, och hälsade flickorna ”Gussfre.” Med anledning av flickornas arbete på vilodagen utbrast Otto:

”Hvad sitter Ni flickor och gör Sabbatsbrott”.

Stina svarade rappt: ”Det är inte bättre med er, som går och dinkar med bössa”

Otto: ”Vi behöfver inte dinka, ty vi orka bära våra bössor.”

Sedan sa Otto något till Eva som hon efteråt ej kunde minnas.

Men hon svarade honom:

”Det gingo väl an, bara en inte finga blå armar.”

Med detta syftade hon på vad som hände på en auktion i Brevassa några veckor tidigare, där han gick omkring och roade sig med att nypa flickorna i armarna så att de fick blåmärken efter.

”Det är bättre att få blånader på ryggen, blev hans svar.”

Otto och Carl gick därefter in på gården efter Maria Björns inbjudan. Carl ställde omedelbart ifrån sig sin bössa mot gärdesgården, medan Otto behöll sin över axeln. På Maria Björns begäran vred Otto en vidja åt henne. Otto frågade om han fick skjuta till måls, men Maria bad honom låta bli, eftersom hon var rädd för skott. Stina tog upp en ros som Otto tappat när han kom in på gården varpå han kastade omkull henne baklänges.

Otto vredgat: ”Om jag icke får igen min ros, så tar jag ut hjertat på dej.”

Stina: ”Nej mitt hjerta får du inte, förr får du visst din ros.”

Otto hade under raset med Stina tagit hennes täljkniv i sin hand. Carl och Otto gick till gärdesgården där Otto tog av sig sin skjutväska. Han tog sedan fram något däruti som han kvickt gömde under rocken.

Därefter fortsatte Otto sitt orerande, skrytande om sina jaktäventyr.

Bl a berättade han: ”I helfvete ror di med tråg för di har inge båte.”

Han tog sen fram kniven och höll den mot Stinas bröst.

Otto: ”Nu sticker jag knifven i dej.”

Medan Otto gick omkring på gården klev han demonstrativt över den sittande Eva ett flertal gånger så att hon under suckande måste böja på nacken för att inte träffas av hans ben. De andra skrattade nervöst åt hans upptåg.

Otto: ”Hva griner Ni efter, Era förbannade luder?”

Otto till den protesterande Eva: ”Gapa inte så högt. Faen är en skälm, han kan komma å skjuta dej i halsen.”

Det blev åter igen diskussion om att skjuta prick och Carl tog fram en krita och ritade en tupp på husväggen. Otto övertalades dock då att ej skjuta av de andra. En halmhatt kastades upp av Carl. Otto ansåg detta vara ett för enkelt mål för honom. Likaså ett simpelt stenskrälle i närheten. Maria Björn varnade Otto för sitt bössvängandet, men utan resultat. Gustava, som blev allt mer nervös av Ottos närvaro, gick nu in i stugan till Anna Björn. Eva drog sig undan en bit på gården, men Otto gick bakom henne med något gömt under rocken. Eva varnades av de andra för vad som höll på att hända.

Eva: ”Låt honom göra det, om han så vill; jag är icke rädd.”

Carl: ”Ackta dej, Otto; Eva kan få sint.”

Otto låtsades nu istället vara i behov att kasta vatten och gick till ett hörn av gården, där han efter avhjälp behöv avbrände något som gav rök. Återvändande till de andra tog han åter upp sin bössa vid stugknuten. Maria Björn bad honom ännu en gång att akta sig för bössan.

Otto svarade sturskt: ”Bössa har jag aldrig varit rädd för.”

forts. sidan 8

Inne i stugan sade Gustava till Anna Björn som följde vad som hände utanför: ”Vi kan ej ligga i fönstret längre.” Anna: ”Han måtte väl aldrig skjuta i fönstret.”

Gustava gick då ut till de andra. Carl ville nu gå hem till Aleglo, men Otto svarade: ”Det är inte så farligt, ty om Måns Persa å Rapp säger nåt ord, så ä vi färdiga att flytta i morra dag.” (Måns Persson var Ottos fader medan Rapp syftade på Carls husbonde Jacob Jaensson).

Otto hade nu en pappersudd i näven och bössan under vänstra armen med låset mitt för bröstet och mynningen åt gärdsgården.

Maria Jaensdotter upprört till Stina: ”Ser du, Otto har ett papper i hand: nu skall han väl hålla på fångkrut.”

Stina till Otto: ”Det är inte värdt att du håller fångkrut på.”

Otto: ”Jag brukar ej slå på fångkrut, förr än jag är färdig att skjuta.”

Otto smög upp bakom Mathilda och knuffade henne, av stolen hon satt på, ner i marken. Såsom för att skrämma henne siktade han med bössan över hennes huvud. Han tryckte av, men bössan klickade.

Någon till Otto: ”Det var rätt åt dig att det klickade.”

Carl: ”Jag tror det slaknade för dej.”

Otto förgrymmat: ”Det ska ta.”

Otto tog nu ner bössan för att se efter vad felet var. Han stod ett steg bakom Mathilda, snett vänd mot stugan endast omkring 4 aln från fönstret. Ett skott small. Glasrutor klingade.

Anna Björn skrek inifrån stugan, och förde upp händerna för bröstet.

Maria Björn kastar kniv och kvastris och rusar in och möter Anna i förstugan.

Maria: ”Herre Gud, jag tror han skjöt dej, Anna lilla.”

Anna: ”Ja, nu är jag förbi.”

Detta var de sista ord hon yttrade. Skottet hade träffat mitt i bröstet och hon segnade ner mot golvet.

Eva till Otto: ”Jo nu har du gjort'et väl!”

Otto och Carl skyndade i ren förskräckelse bort från stugan men mötte på vägen Carl Wigren i Byvik, Andersson i Rosdal, Drängen Jaen Andersson i Åskedal och dödgrävaren Per Persson i Bäcksvik, och kom tillbaka med dem till torpstugan.

Maria Björn och Eva hade under tiden burit in den döende Anna till sängen. De lossade på hennes halskläde och såg ett sår, ungefär två fingrar brett, på hennes bröst där blod sipprade fram. De ropades hennes namn utan att få något svar. Hon gäspade till en gång och var död, 5-6 minuter efter skottet.

Otto, och de andra som nu återvänt, kom in i stugan. När Otto på fråga fick svaret att hon var död höll han den ena handen för ansiktet och slog sig med den andra på låret.

Otto: ”Herre Gud nu är jag olycklig för all min tid.”

”Nu må jag springa i sjön Gud nåde mej.” ”Gjorde ja't i upsåt?” frågade han.

Eva: ”Ja, det gjorde du din ohäring.”

Otto: ”Nej: Jesus, det gjorde jag intet.”

Otto gick hem ensam över skogen till Aleglo. Carl följde flickorna, som grät av hjärtängslan över vad som hänt, en bit mot Mistekärr.

Prestbewis:

Till Häradsrätten lämnades följande prästbevis in:

”Bondesonen Otto Månsson från Aleglo är född den 23 December 1814 samt eger försvarliga kunskaper i Christendomen, hwarmed han förenad, som jag trott, en anständig wandel, emedan jag hwarken sjelf funnit eller hört något klander eller anmärkningsvärdt deremot förr än för kort sedan, då jag af flera fått höra, att han har allmänna opinionens församlingen emot sig, emedan han skall hafwa ett heftigt och stort sinnelag, wara road af att gifwa så wäl den ena som den andra oanständiga namn, eller som man i dagligt tal säger öknamn eller skällsord samt finna ett eget nöje uti att wid auktioner och andra tillfällen, der ungdom warit samlad, uppwigla den till oenighet och osämja sins emellan; attesterar Lofthammar den 16 maji 1836 S. P. Skärlin
Communister”

Läkarens besiktning av liket:

Eftersom domstolens brev till provincialläkaren inte kom fram förrän den 20:e maj, och att läkaren hade en 2 dagar lång resa från Vimmerby till Lofthammar kunde obduktionen inledas först den 24 Maj, tre veckor efter döds-skjutningen. Vid liköppningen, i Mistekärr,

var Kronofjärdingsmannen Jaen Jonsson i Bågvik och Orgelnisten Hornwall närvarande jämte handräckningshjälp.

Från den yttre undersökningen av kroppen får vi en bild av den döda Anna Björn.

”Kroppen var i allmänhet liten, klen och mager. Underlifvet högt uppsväldt och på flere ställen af kroppen syntes ärr efter saltflussår samt ett rötsår på venstra knet”

Trots den långa tid som flutit sen olyckan konstaterade Läkaren:

”Grön likfärg på ryggen men kroppen hade icke öfvergått till förrutnelse.”

Ur det följande obduktionsprotokollet går att läsa:

”Af yttre besigtningen inhämtas att på mellersta delen af bröstbenet samt på högra sidan af bröstkorgen funnes 9 st särskilta sår efter hagel samt på wenstra sidan af bröstet ett sår, tätt nedanförr venstra vårtan eller midt för hjertat.

Dessutom hade 2ne hagel inträngdt i köttet under huden på högra öfverarmen samt 2ne hagel på inre sidan af venstra öfverarmen.

Den inre besigtningen tillkännagifwen att endast 2ne särskilte delar af hagelskottet hade penetreradt bröstcaviteten och att de öfrige spridda haglen stannat uti musklarne.

- a) Ett hagel hade penetrerat caviteten på högra sidan och sårat högra lungan och derigenom vållat en utådring af ett kvarter blod i högra brösthålan.
- b) Den större delen af skottet som hade inträngdt uti venstra caviteten, hade sårat arteria aorta, arteria Pulmanalis Sonsträ samt flera mindre blodkärl samt att hagel hade penetrerat både hjärtkamrerna och derigenom åstadkommit utådring af ½ stop blod i venstra caviteten.
- c) Halfwa hjärtsäcken/perc... var uppfylld af tunn svart blod.
- d) Andra hagel hade gått igenom dhiaphragma och sårat mjältens blodkärl, hwaraf utådring inom bukcaviteten!

...stund verkan af detta hagelskott åstadkommit en inre blödning inom både bröstet och bukcaviteten derigenom att hjertat och de större åderstammarne blifvit sårade och

således de nödvändigaste lifvets funktioner, blodets omlopp och andedräkten på ... afstannade och uphörde.

Så anses dessa skador tillsammans vara ovilkorligt och genast dödande ... emedan de hvarken genom konstens åtgärd eller ... eget bemödande, kunnat botas.

Detta anförde bevitnas med min Embets Ed och bekräftas ytterligare med denna min edsliga förberedelse. Så sannt mig Gud hjelpe till ...

Loftahammar den 24 Maji 1836

Swante Hanström

Provincial Läkare [L.S.]”

Dom, och vad hände sen?

Fredagen den 17 juni 1836 hade så tinget efter vittnesförhör och läkarens utlåtande kommit fram till sin dom som löd:

”... ehuru rannsakingen icke lemnar ringaste anledning till den förmodan, att tilltalade Otto Månsson aflossat skottet i afsigt att derigenom söka beröfwa Anna Björn lifwet, bär likwäl hans handhafwande med den skarpladdade bössan stämplat af en gröfre wårdslöshet, hwars påföljd tilltalade Otto Månsson lätt kunnat och bordt inse utan ringaste ansträngning af eftertanke, med hänsigt hwartill Härads Rätten, i förmåga af 28 Cap 1 § misgernings Balken och Kongl Brefwet den 14 November 1746, pröfwar skäligt döma tilltalade Otto Månsson att för ifrågawarande belopp böta hel mansbot eller Trehundra Daler med 100 Rd banco till tuskiftes emellan Kronan, Häraderna och åklagaren eller att i brist af böterna afstraffas med 28 dagars fängelse wid watten och bröd å Calmare Länshäkte

samt att derefter å en söndag i Loftahammars Sockens kyrka undergå uppenbar kyrkoplikt med skrift och aflösning”

Huruvida domen överklagades till högre rätt eller ej har jag ej kunnat finna. Sannolikt klarade han inte att betala böterna utan fick sona brottet bakom lås och bom.

Otto blev aldrig gift. Han tjänade som dräng på olika ställen, bl a på Björkö i Loftahammars socken. I juletid 1844, fyra dagar efter sin 30-årsdag, hade han tillsammans med Anders Jansson begivit sig hem till Björkö, från Sundet, över isen på skridskor. Eftersom de ansåg isen säker tog de en genare väg hem än de hade tagit tidigare. Isen brast under båda, Jansson tog sig upp med hjälp av en yxa men kunde inte rädda Otto. Fiskaren Tingberg från Hula kom till undsättning, men det var för sent.

Ottos kropp draggades upp dagen efter på fjorton famnars djup, (25 meter). Ödet hade så slutligen hunnit ifatt honom.

NYA TIDSKRIFTER SOM KOMMIT UNDER HÖSTEN/VINTERN...

Suketeto	nr 3
Anbudet	nr 1
Släktforskaren	nr 86
Anlets Bladet	nr 1
Diskulogen	nr 60
KLGF-Bladet	nr 47
Anknytningen	nr 1
Anropet	nr 1
Västgötagealogen	nr 1
Boden - Anan	nr 1
Våra Rötter Vår historia	nr 72
Dalfolk	nr 1
Stamträdet	nr 1
Strödda Annotationer	nr 29
Angeläget	nr 1
EB-Nytt	2002
PLF-nytt	nr 64
MGF-nytt	nr 4
Arosiana	2003
GF-Aktuellt	nr 153
Mark-Rötter	nr 1
Runslingan	nr 1
Njudungen	nr 1
Södertälje Probanden	nr 146
An-Siktet	nr 1
Värmlands Anor	nr 1
Ådalingen	nr 1
Släkt-Eken	nr 1
Njudungen	nr 41
Röter & Frön	nr 30
Släktbladet	nr 39
Gräns-Posten	nr 48
Släkt-Trädet	nr 1
ÖGF-Lövet	nr 72
Släktbiten	nr 1

Genealogiska Samfundet i Finland
Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening
Västerbergslagens Släktforskare
Botvidsbygdens Släktforskarförening
Föreningen DIS
Kalmar läns Genealogiska förening
Nyköping- Oxelösunds Släktforskarförening
Stor Stockholms Genealogiska Förening
Västgöta Genealogiska Förening
Boden-Överluleå Forskarförenin
Nolaskogs Släkt-och hembygdsforskare
Släkt och hembygd för Dalfolk
Sällskapet Släktforskarna i Sandviken
Släktforskarblad Örebro län
Sveriges Släktforskarförbund
Riksarkivet
PLF Oskarshann
Midälva Genealogiska Förening
Västerås Släktforskarclubb
Genealogiska Föreningen
Mark Härads Släktforskarförening
Förening Släktforskare i Uppland
Njudungs Genealogiska Förening
Södertälje Släktforskar
Folkare släktforskarförening
Värmlands Släktforskarförening
Ådalens Släktforskarförening
Blekinge Släktforskarförening
Njudungs Genealogiska Förening
Frödebygdens Forskarvänner
Eksjöbygdens Släktforskarförening
Gränsbygdens Släktforskare
Nordvärmlands Släktforskarförening
Östgöta Genealogiska Förening
Släkt & Bygd, Bollnäs

Skiftesprotokoll i Wråka 1845

av Bo Nordberg

Bo Nordberg har forskat kring sin frus ana, livgrenadjären Carl Widerberg i Wråka, Västra Ed. Vid ett besök i Wråka träffade han på Siri och Arne Maltén som äger en fastighet i närheten av båtmanstorpen i Bergebo (Bergbo), Wråka. Siri och Arne Maltén hade i sin ägo protokoll som rörde soldattorpen. Bo Nordberg har gjort en avskrift av dessa protokoll.

Protokoll hållet i Wråka

Den 5 September 1845

Sedan under pågående Laga Skifte härstädes, fråga uppstått om förflyttning och förändring af ägora belägne tvenne Båtmans – och ett Ett Grenadier-torp, hade undertecknad Landtmätare till denna dag, för ärendets handläggning utsatt sammanträde med wederbörande Wråka delägare, samt inom laga tid, requirerat publice ombud att Torpens rätt bevaka, och inställde sig med anledning häraf, jemte underskrefne delägare i Wråka, såsom Kronofullmäktig, Krono Länsman C.G Stramdahl, och såsom Regements Ombud för Grenadiertorpet No 65, Fahnjinkaren W.E Lilja, den förra efter förordnande af den 4, och den sistnämnde efter Ordres af den 16 uti sistledne Augusti Månad. Warandes jemväl såsom Gode Män tillstädeskomne Magnus Andersson från Gökstad och Anders Peterson i Långrådna.

Efter att anledningen till detta sammanträde för wederbörande blifwit framställd, förekom först till öfverläggning frågan om Grenadier – Torpet.

Angående detta Torp, som lyder till lika delar under Hemmanen Nris 1 och 2, och häfdar ägor inom Byen på flera spridda ställen, samt är beläget i närheten af Hemmanens egna bostäder, så uppgofvo de Rustningsskyldige sig hafva beslutit att föreslå förläggandet af berörde torp intill Rössels rågång, då Torpet kunde erhålla såsom åker, Svedjelyckorna, Nils Olssons Lycka, Ljungåkra, Nocketorpslyckan och Bredkärrsplöjan. Och såsom äng sydöstra änden av Wråkamohagen (?) till den vidd, som efter taxering och uträkning kunde sig belöpa. Dessutom, och som de rustande funno det mindre lämpligt att Grenadieren skulle hädanefter som hittills nyttja muhlbete för sina kreatur, tillhoppa med de rustandes och i deras hagar,

så begärdes tillika, att en särskild hage måtte uttagas och bestämmas i sammanhang med Torpets öfriga nu föreslagna ägor, till den storlek, att den uthgjorde efter uppskattningsvärde 1/27 del af Rusthållshemmanens hela betesmark, och wid uthdelningen kom att innefatta en del av Rösselswederne med fyllnad af Moen.

Emot detta, hade på fråga, hvarken Krono – eller Regements Ombudet något att anmärka eller den tillstädeskomna indelningshafwaren hvarföre ock samma förslag till uthförande antogs, och skulle Grenadiertorpet därvid tilläggas in-ägor i förhållande till sitt nu varande innehaf.

Widkommande de båda Båtmanstorpen, som lyda under Hemmanen Nris 4 och 5 i Byen, så öfverenskommo efter någon öfverläggning Rotehallarne till dessa Torp, att desamma såsom i act fall, med deras nu varande spridda lägen hinderliga för en redig Skiftesläggning, borde förflyttas till någon gräns af skifteslagets omfång. Till lägen för Torpen vid dessa förflyttningar utsågs jemväl trakten intill Melby och Hulta rågångar, där, af ägarna till Torpet Sundsberg, båda Båtmansindelningsarne, som borde i ett sam-

manhang, och intill hwarandra uthläggas, kunde utfå lika mycket åker som derunder nu lyder afwensom någon äng, för bristen af hvilket sistnämnde ägoslag, tillgång söka eller saknades i de närliggande skogskärren, såsom Isacs äng, kärringdalen m.fl.

Betesmark till båda dessa torpen ville Rotehallarne likaledes anslå i sammanhang med deras öfriga ägor så, att båtsmännens hittills betingade rätt, att nyttja mulbete för sina kreatur tillhoppa med Rotehallarnas kunde för framtiden upphöra. Storleken deraf bestämdes till ungefärligen 1/29 del af hela uppskattningssvärdet på hemmanen Nris 4 och 5 betesmark, dock borde under intet villkor torpens beteshagar blifva mindre, än att båtsmännen derå kunna årligen påräkna sommarbete för 2 kor hwardera.

De nya blifvande Båtmanstorpens åker- och- ängsanslag, borde grunda sig på gamla innehafvet oförminskadt; Hvarom anteckning här skulle ske, och hade hvarken häremot, eller mot den projecterade, bestämde förflyttningen af sagda Torp i öfrigt, det närvarande Krono Ombudet något att påminna

Widare förekom icke, betygar
På Embetets Wägnar
N. Lundgren

Förestående protokoll med derutinnan intagne beslut godkännes.

C.G Strömdahl
Krono-Ombud

W.E Lilja
Regts Ombud

A. Ersson
Petter Gudmund Andersson
Nils Persson
Lars Olsson
And. Mags Olofsson
A. Jansson

Lars Edlander
Lars Larsson
A.Ericsson d.y.

Bengt Olsson
Carl Carlsson
L.P. Larsson
Lars Eric Edman
Petter Nilsson
Jonas Ericsson

Härvid närvarande vittnen:
Magnus Andersson

Anders Pärsson

Ur skiftesprotokoll fört i Wråka den 26 nov. 1845:

§ 68.

Lottning företogs om de båda, till lika stort utlagde Båtmanstorpen, dervid Hemmanet No 4 tillades södra Sundsbergs-torpet Båtsmannen Göök, Hemmanet No 5 det norra dito, Båtsmannen Wärna.

I förening med detta bestämmande, och som båda dessa torp i följd af skiftet måste utflyttas, påstode Rotehållarne för Hmt Nris 4 och 5, att åboarne af Hemman No 3 och 6 borde i flyttningkostnaden proportionellt deltaga. Detta bestreds, men aldenstund de wäckta påståendet fanns mera lagligen grundadt i Kongl. Skiftes Stadgans 12 kap. 6§, funno skiftesmannen och Gode-männen också skäligt berörde påstående godkänna.

Förflyttning af Grenadier-Torpet till Hemmanen Nris 1 och 2 kommer, evad något annat påstående derom icke varit väckt, att af ägarne till dessa Hemman ensamt besörjas.

Bergebo el. Bergbo

Lifgrenadierer

1806-1810

Lindberg, död i Frankrike 1807

Ersattes av Per Carlsson Gåpå

Var 1808 "commenderad"

1811-1817

Peter Gåpå Rymde i maj 1817

1817-1822

Carl Widerberg. Ersattes under perioden av Johan Ludvig Pettersson/Trosell

---

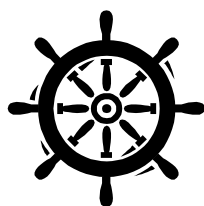
Träffen på Gamleby Folkhögskola den 12 april 2003

**Dagens tema gick i den moderna teknikens tecken "nätet".
Närmare ett 70-tal släktforskare hade hörsammat inbjudan till träffen.**

Dagens första presentatör var Anders Thornström från Norrtälje, som gav en fyllig information om vilka möjligheter det finns att använda "nätet" som hjälpmedel vid släktforskning. Han redovisade ett antal länkar som kan vara till hjälp. Vi redovisar dessa länkar samt de länkar som Sam Blixt informerade om på särskild länksida i denna tidning. För oss i Västervik närliggande länkar kan nämnas Västerviks kommun, Algot som är bibliotekets, Vimmerby bidrager med Vimmerby Digitala Bildarkiv och så har vi Lars Cornells förnämliga hemsida. Internet Östergötland Bilder är också sevärt.

Sam Blixt berättade om förbundets resa till USA 2002 och vilket mottagande de erhöll. Det var många svenskättlingar som återfick kontakt med sina förfäders hemland via träffarna med förbundets representanter. Uppskattningen var stor. Studiebesöket i mormonernas egen stad Salt Lake City och dess stora forskarcenter imponerade mycket. Där finns hela världens kyrkoböcker mikrofilmade, Obs inga mikrokort endast rullfilm. Samt ett mycket stort bibliotek. Genom uppkoppling på nätet kunde Sam och hans kollegor som jobbade med datasökning finna anförvanter till svenskamerikaner som

saknades i deras antavlor. Under dagens träff, så visade Sam hur man kunde finna släkt i USA, det finns många länkar dit. Som vanligt var det anbytes möjligheter och många fick tillfälle till nya kontakter.

FRÅN SKEPPSGOSSE TILL ÖVERSTELÖJT
OCH RIDDAREN AV KOEn berättelse för Våra Rötter
Sista a

1795 Kommenderad som capitain och närmaste man på fregatten *Freja* med majoren och riddaren **Blom** till föreningen med svenska och danska flottorna vid Köpenhamn under herr greven och amiralen Wachtmeisters befäl, men måste förmedelst min goda vän och chefs iråkade svåra och dödliga sjukdom sakna honom emedan han blev så illa sjuk, avsänd till Landskrona, då jag hade befälet hela tiden på fregatten, vilket likvisst upphörde när flotta skulle gå hem då herr major **Norman** blev chef istället för Blom som mot slutet av året dog i Landskrona och efter vår hemkomst till Carlskrona var jag tjänstgörande i land till år **1797** då jag blev förordnad till tjänstgöring på Kungl. Skeppsvarvet som under-ekiperingsmästare, vilken tjänstgöring jag oavbrutet till förmäns nöje bestridde uti 7½ års tid, varunder jag uppgav flera av mig under mina utrikes sjöresor förvärvade kunskaper om förbättringar å skepp och fregatter, vilka såväl framlidna

Fregatt: Snabbseglande, fullriggat örlogsfartyg (mindre än linjeskeppet), använt ca 1650-1870 som kryssare och kapare. Fregatten hade regel kanoner på huvuddäck och på ett batteridäck därunder.

herr amiralen **Chapman** som mina andra herrar förmän aproberade och under min ledning lät verkställa: de nu brukliga *Betings-* och *Däcksstopparna*, *Väderssegel* de nya *Vattencisternerna* med fina *Kranar* och *Pumpar* på örlogsskeppet **Gustaf den store**, **Ähran** och **Fäderneslandet**, *Trallverken* och engelska *inredningar* samt en *Bleckpump* att på längre resor bibehålla sunt och friskt vatten. Även arbetade jag uti tvenne års tid de fastställda och hitintills nyttjade *Skeppare-* *Timmerman-* och *Artilleriklargörings-* och *utredningsreglementerna* med flera under den tiden på Kungl. Skeppsvarvet verkställda arbeten, rullning av ett engelskt Kofferdifartyg med sin fulla last inne att kölen eller botten som till större delen var borta genom strandning kom i vädret och fullkomligen reparerades med hel botten och ny köl som verkställdes av herr överstelöjtnanten **Uhrlin** vartill nyttjades skarpbultar, sedan blev skeppet åter med samma tåg rullat runt så att kölen kommer före och blev på en natt pumpad läns och masterna insattes och den engelska capitain seglade till England med sitt skepp utan att lasten lossades, som mest bestod uti plankor och trävaror. Jag har blott nämnt detta arbete som ganska lätt låter sig säga men ej så lätt att verkställa om ej mycken accurates och försiktighet brukas vid tåg och påslående. Konungen hade nådigt själv givit sin tillåtelse att detta arbete mot ersättning fick ske på varvet. Även under min tid förrättades en ganska stor och betydande kölhalning med örlogsskeppet **Vasa** (ej att förväxla med Wasa, som bärgats på Stockholms ström, krönk. anm.), som var försålt till Ostindiska Kompaniet och fordrade en ganska noga reparation samt kopparbeslåning och minns jag ännu ganska grannt att exelensen greve **Puke**, som själv sjöman, var närvarande vid detta arbete och till alla de

lar aproberade mina arrangementer som under-ekiperingsmästare samt gav befällning att alla unga av flottans officerare som då var i staden skulle komma in på varvet och se hur detta tillgick. Jag fick för detta mitt arbete 100 Riksdaler Banco i diskrittion av Ostindiska Kompaniet. Därjämte hade vi utan flera mindre avlöpnings skeppet Gustaf den store som byggdes och avlöpte av stora stapeln på varvet, även en gammal svår örlogsfregatt till reparation på samma bädd, vartill fordrades mycken kraft och voro mera än 1.000 man på en gång i spelen. I övrigt hade vi under min tid många betydande arbeten med förmastningar och däckningar av skepp och armeringar m.m. som alltid av mig och mina medkommenderade kamraters biträde blev till herrar varvschefer och ekiperingsmästaren överstelöjtnanten och riddaren Ficherströms nöje och välbehag uppfyllde och så hugnades jag år **1801** eller 11 år efter ryska kriget med svärdsorden, nå lika mycke jag bär min orden med nöje och tillfredsställelse och tror icke varken förmän, kamrater eller annat folk som känner mig frågar varför jag är beprydd med denna orden, ty då hänvisar jag dem till engelska kriget mot Frankrike och Amerika samt svenska kriget mot ryssarna 1788, 1789 och 1790 m.m.

1802 blev jag utnämnd till major i armen.

1803 blev jag kallad till ledamot i örlogsmannasällskapet härstedes.

1804 Sedan jag nu så länge varit tjänstgörande på Kungl. Skeppsvarvet med 150 riksdaler banco årligt arvode, blev här uppsatt ett så kallat allmänna arbetskurskompani av 100 man med 24 banco i arvode för den officer som hade dem

HOLM

FNANT VID KONGL. MAJESTÄTS FLOTTA

KONGL. SWÄRDS ORDEN

av Rune Sernfalk, Västervik
vsnittet

under uppsikt vilket jag till bättre utkomst sökte i hopp att därjämte få behålla min befattning vid varvet, men som detta avslogs anhöll jag på billigaste grunder om ledighet från varvet och emottog befattningen med uppsättningen och organisation av 1:a kompaniet under tjänsteför rättande kommendantens befäl. Fick nu mycket lindrigare göromål men full occupation i anseende till dagliga rapporter och en sträng tillsyn samt ordningsbibehållande bland dessa obildade människor, varvid jag hade biträde av tvenne underofficerare.

1805 Emottog jag befälet på konungens egen jakt **Esplendian** här i Carlsrona och avseglade till Hälsingborg, anmälde mig där hos konungen och var som oftast ute och seglade med deras majestäter, konungen och drottningen, i Sundet samt dessemellan på kryssning i **Drogden** och i övrigt tjänstgörande i land hos konungen nära 5 månader och blev den 5 september utnämnd till major vid örlogsflottan samt fick höga order att gå till Carlsrona med jakten varest jag återtog befattningen tills i januari månad **1807** då jag fick befäl på fregatten **Fröija** och avseglade enligt order till Ystad. Låg där några dagar för hårdt väder och en sträng vinter, så att jag var alldeles överisad med fregatten som slingrade kanonerna i vattnet att de ej för svallis syntes och sprang vaterstagen även av is. Likväl måste jag i denna belägenhet göra ansättning av stående godset som slappnat, även miste jag här stocken av mitt ena ankare vilket blev intaget på däck och omstockat. Väderleken förändrades med blåsten men vintern lika sträng dock intog jag Upplandsbataljonen och avgick med dem till Perth samt debarkerade dessa trupper med befäl och intog där en bataljon av Kronobergs Regemente och avseglade med en svår sydvästvind till Carls-

rona efter 8 dagars frånvaro. Till vår lycka hade den hårdt blåsande SW-vinden sönderbräckt isen som med nordliga vinden förut lagt sig utom Aspö sten. Dock kom jag ej längre på redde än mittför den s.k. hängeken på Tjurkö och måste med mycket besvär och arbete med tillhjälp från varvet debarkera truppen med dess tillbehör vid Lindholmsbroen och åtgick över 14 dagar innan vi kunde genom isen med fregatten inkomma på varvet till avmönstring. Samma år i mars månad blev kommenderad som chef på, 18-kanons, lilla fregatten **Ulla Jerssen** med 170 mans besättning och trenne officerare, löjtnanten **Sandels** (sekond) och underlöjtnanterna greve **Claes Cronstedt** och en **Sjögren**, med konungens order daterade Malmö den 25 mars att avgå och anlöpa Christiansöhr vid Erholmarna att där inhämta några underrättelser. Fregatten blev klargjord och jag avseglade den 2 april från Carlsrona, anlöpte beordrade stället och var till segels utanför Ystad den 5 april och insände min rapport till konungen. Avgick därifrån för att blockera Swinemunde och efter hårda och contraira vindar av SW och sedan stiltje med regn och tjocka ankrade vi ej förrän den 15 april ungefär 2 1/4 tysk mil NNÖ-vart om Swinemunde.

Samma afton ankom hit capitain **Olsson** med briggen **Wänta Lite** och berättade nyheten om svenska truppernas framgång mot fienden och att flera av våra kanonslupar vore vid Swinemunde, varför vi överenskommo att dagen efter närma oss denna hamn men klockan 10 samma afton uppkom i ett ögonblick den allra svåraste storm av NO till O som kan omtalas, med snöyra sträng vinter och en gruvlig hög sjö, så att alla försök att lyfta ankar hela natten ej kunde ske ty allt vad knipare och fyrsingen som ville påläggas sprang och att kapa tåget vågade jag

Linjeskepp: Ett fullriggat, tremastat seglande krigsfartyg, som utvecklades under 1700-talet till följd av den taktiska förändringen inom sjökriget då skeppen övergick till att föra artilleristrid formerade på linje (egentligen kolonn). Linjeskeppet, som på sin tid var ölogsflottans största enhet, förde 60 eller fler kanoner, vanligen i två batteridäck samt på övre däck. Lättare pjäser för närstrid fördes på hytan (akterdäck) och fördäck. Linjeskeppets längd var 60-70 m, displacementen 2 000-4 000 ton. Kända svenska linjeskepp är de som byggdes av F.H. af Chapman.

inte emedan stormen var så svår att inte segel kunde tillsättas för att klarera lä vatten utan strök jag mina bramstänger och underrår men kunde ej få ner stängerna med alla försök, i övrigt vore alla både officerare, underofficerare och gemenskapen samt jag själv vid tågen för att rädda dem från skamfilningar men alla våra arbeten och försök vore fruktlösa. Stormen utan att upphöra eller på minsta sätt förändra sig fortfor värre och ej mindre än till den 20:e då klockan 2 eftermiddag vårt sista tåg sprang. Stormen lika hård, hög sjö, svåra snöbyar, kallade jag min besättning upp på däck och frågade dem om de nu noga sett att både jag och

mina officerare samt underofficerare hade under denna för oss alla olyckliga tid med alla mänskliga ansträngningar och arbeten sökt rädda konungens fartyg och egendom och noga annan gång bibehålla detta uti minnet, då alla enhälligt och somliga på knä bad Gud välsigna mig och Gud hjälpe oss alla så jag på bästa sätt uppmuntrade dem och befälde dem stå upp och lyda de order jag gav dem. Nu lät jag först kapa mesammasten överbord sedan stormasten och då detta blev klarat ifrån oss lät jag göra loss förstäng stageglet men kunde ej för stormen hissa det. Nu höll jag av, för att till vår enda möjliga livsbärgning sätta på land, dock visste jag att jag hade flera 8-fotsbankar att passera långt ifrån landet med fregatten som låg 13 fot djupt men nöden hade ingen lag, jag fortfor att länsa, passerade briggen Wänta Lite helt nära som ännu låg fast, och seglade eller rättare sagt med den svåra sjön blev kastade över dessa sandbankar och stannade ungefärligen 1½ knappa kabellängder ifrån fasta landet vid Neuhoff varest flera tusen personer vore församlade med livbärgningsbåtar för att hjälpa oss men all hjälp och räddning syntes omöjlig emedan stormen rasade i alla sin vildhet och sjön brann över oss och allting var förvandlat till is. Ut i detta beklagansvärda läge var vi försatta med tvenne man ihjälfrusna, en man som miste låret när sista tåget sprang, nästan hela besättningen mer eller mindre skadad av köld, utan en bit mat eller vattendroppe att dricka ty fregatten var full av vatten och maldes allt mer och mer ner i sanden och var nära att kantra ehuru jag genast vid strandningen kapat fockmasten över bord och började vårt mod att svikta, men efter 42 timmars utståndne lidande på vraket började det att stillna och blev jag med min besättning på landets båtar på förmiddagen den 22 april räddade iland, där jag genast fick veta att fransmännen var en mil från mig uti antågande och alla svenska trupper lämnat landet, då jag genom några herrar från Swinemunde nu på stället närvarande fick 5 bespända vagnar, inpackade mitt av kölden i fötterna mest skadade folk och sedan mina officerare och en del underofficerare förnaglat alla tillgängliga kanoner, lät jag sätta eld på fregatten, som intill vattnet blev nedbränd innan vi lämnade detta ur sikte.

Tågade sedan dels åkande dels gående till Wallgast, avsände där greve Cronstedt med rapport till generalguvenören i Stralsund passerade sedan genom Greifsvald

och kom till Stralsund samt övergick med en del av besättningen till Ystad på postjakten, skickade dem hem med officerarna och reste själv genast till Malmö för att uppvakta konungen men fick tillsägelse av generaladjutanten att konungen emottagit min underdåniga berättelse om hela denna händelses förlopp, beklagade mitt lidande och försäkrade mig om sin nåd och beskydd och bad mig resa hem till Carlsrona och sköta min hälsa. Jag lydde genast denna nådiga befallning och for från Malmö utan att få se konungen. Vid min hemkomst begärde jag genast krigsrätt och fick dem när resten av min besättning kom hem, jag uppgav här alla mina frågor som edeligen blevo besvarade och avslutades denna rannsaking vid krigsrätten och avsändes med alla dess handlingar till Kungl. Krigshovrättens vidare avlämnande och blev jag icke allenast där utav konungen i februari 1808 till alla delar frikänd, för alla ersättningar, utan fick hela denna kronans förlust i allt avskriven och att talan emot mig nu och framledes upphörande rörande denna expedition.

1808 Tidigt om våren utkommenderad som sekond på örlogsskeppet Ähran med herr översten **Jägerschöld** på kryssning i Östersjön till Gotland då ryssarna landsatt därstedes samt sedan åt Finska viken, sedan Sverige mistat Sveaborg och hela Finland, kom in tillika med svenska flottan till Öre, då detta skepp fick order att gå till Carlsrona med sjuka och jag blev av konungen kommenderad att som chef emottaga fregatten **Jarramas** och avseglade med jakten **Sankt Barthelme** och träffade nämnda fregatt i sjön och avlastade dess förra chef vår nuvarande befälhavare amiral m.m. herr baron **Lagerbjelke** som emottog befälet sedermera av fregatten **Bellona**, bevistade sedan ryska flottans jagande och blockerande i Rogervik hela tiden och under min kryssning, tog ett rikt lastat kofferdiskepp under Odensholmen, kommen från Petersburg destinerat till Holland och avsände denna goda pris till Carlsrona och fortsatte min kryssning samt blockaden vid Rogersvik utan att någon timme vara till ankars. Sedan blockaden upphörde avseglade jag till Carlsrona och inkom därstedes i mitten av oktober med större delen av besättningen sjuka, själv så illa sjuk nästan borttagen i högra sidan, blev jag här avlöst av en ung rask och livlig kamrat, löjtnant **Wejdenhjelm** som ej över 14 dagar därefter dog av detta årets svåra sjukdom. Jag fick nu till årets

slut sköta min hälsa.

1809 Under blockadexpeditionen vid Carlsrona förordnad till kommandant på sjökastellet Drottningsskär och blev samma år ihågkommen och befordrad av konung **Carl XIII** till överstelöjtnant på stat, samma år utnämnd till chef för första indelningskompaniet i Södra Möre.

1810 Kommenderad som chef på skeppet **Ähran** under blockaden härstedes.

1811 Hade som chef i samma ändamål skeppet **Manligheten**.

1812 Kommenderad som chef på örlogsskeppet **Fäderneslandet** och var på kryssning hela sommaren från Perth till Danzig att observera fransmännens rörelser, under amiralen baron Palmquists befäl, och gick slutligen med transport härifrån med Upplands Regemente till Dalarön och anlände hem till Carlsrona förän den 10 november.

1813 Kommenderad med samma skepp och gjorde en transport med Nerikes Regemente från Dalarön till Perth, fick där order att gå hem. Efter ankomsten levererades endast krutet och lade in på Kungl. Skeppsvarvet fullt tacklat med proviant och vatten ombord och blev där avmönstrad nu med order att genast inmönstra och segla om så befalldes, men kom ej ut med skeppet detta år mera.

1814 Emottog åter för tredje gången befälet över skeppet Fäderneslandet, avgick med flottan till Rostock, emottog där Elvsborgs Regemente och transporterade dem till Ystad och återvände till Rostock samt intog där en del av Gardet och en bataljon av Östgöta Livgrenadier Regimentet. Gick med flottan genom Flinttrännen till Malmö och så vidare åt Göteborg varest jag fick order kvarbliva tills emot hösten, då jag blev beordrad avgå till Stralsund att inlasta spannmål därstedes, och vi ankomsten enligt kronprinsens, nu konungens höga order, order anmäla mig hos regeringen i Pommern. Jag avgick till Perth, men som ingen underrättelse för mig på Rügen kunde lämnas reste jag till Stralsund och anmälde mig där efter order, men fick veta att ingen spannmål fanns att få för svenska kronan, varuti jag fann mig ganska nöjd, emedan jag svårligen kunde begripa huru ett armerat svårt örlogsskepp utan tjänlig inredning kunde inlasta spannmål, utan fick jag där tvenne kvar-

lämnade stora vattenskjakter att hemsläpa till Carlsrona varest jag anlände i september månad, desarmerade inlade på varvet och avmönstrade. Härmed slöts mina sjöexpeditioner för alltid och emottog jag nu mitt förlidet år, eller 1813, den 20 oktober till chef i nåder utnämnde 50-mans volontärkompani, skötte det alltid, jämte de vanliga göromålen för en överstelöjtnant inom staten utan minsta åttalan av förmån eller en enda dags försummelse intill

1824 års slut, då jag enligt den stora förändringen jämte alla hitintills varande volontärskompaniers chefer måste återleverera dessa kompanier med allt dess tillbehör till Kungl. Majestät och Kronan och blev jag jämte flera av flottans officerare corps efter nya regleringen satta på extra stat eller expertant staten med bibehållande av 600 riksdaler banco lön, 800 riksdaler banco som ersättning för kompaniet och inkvartering efter **Schars** med frikallelse såsom gammal från all tjänstebefattning tills vidare, med skyldighet att åter ingå i tjänsten när krig blir eller konungen kunde behöva oss, vilket Gudilof ännu ej behövt.

Här slutar Pehr Holms anteckningar från sitt mycket intressanta liv. Han föddes 1758 och avled någon gång efter 1832. Hans hustru avled 1829-08-28. Även sonen blev sjöofficer liksom Pehr Holms far.

En systerson till Stig Holm (som är innehavare till Pehr Holms originalskrifter) var med på den fruktansvärda Estonia-katastrofen där han, enligt polis och media, gjorde stora insatser och räddade många liv. Som minne efter Pehr Holm har han en vackert utsirad dolk.

Till höger följer en förteckning på fartyg som Pehr Holm tjänstgjort på eller på annat sätt omtalat samt en förteckning på personer han namngivit. Denna förteckning kan eventuellt vara till glädje för andra forskare som haft anfäder som tjänstgjort på samma fartyg eller har anknytning till personer. Alla namn och grad i den ordning de omnämnas första gången.

Fartyg:

Görja, Stjärnan, Uppland, Fri Svensk, Delavara (am. koffedi), Roasboth (eng. kapare), Resonable (eng. örlog), Rainbow (eng. örlog), The London (eng. örlog), Burfleur (eng. örlog), Diana, Charlotta, Ömheden, Wasa, Prins Gustaf, Disa, Sankt Barthelemey, Minerva, Thetis, Åhran, Dygden, Eurudis, Dragon, Avsigten, Tapperheten, Fartare, Camilla, Freja, Gustaf den store, Esplendian, Fröija, Ulla Jerssen, Wänta Lite, Jarramas, Bellona, Fäderneslandet.

Personer:

Pley. G. E. överstelöjtnant (svärfar), Björkman amiralitetspredikant, Stare F. C. överste, af Klint överste, Wahrberg överste, Strömfeldt överste, Kullenberg Tomas major, Gyllenskepp löjtnant, Ankarfeldt styrman, Grubbe amiral, Gustaf III konung, Hedberg kadett, Ruuth överste, Blesing överstelöjtnant, Wollin major, Haderman B. M. kapten, Royalin Gustaf löjtnant, Berg timmerman, Söderman kapten, Ljungbom kapten, Hägerflyckt överste, Skar fiskal, Malm handlare, Winberg handlare, Murbeck kvartermästare, Cornvalles (eng. general), Grafves (eng. amiral), Harris (eng. båtsman), William Hennery (eng. prins senare kung), Kempthorn (eng. kapten), Grönbom flaggstyrman, Wrangel greve, af Trolle generalamiral, Nordensköld major, Pihl kapten, Ehrensward överamiral, Blom kadett, Löflund överstyrman, Wachtmeister Claes greve, Breden-

berg kammarråd, Liljenankar amiral, Christiernin överstelöjtnant, von Horn kapten, Feif G. C. kapten, Schulten kapten, Palmquist baron, Kullenberg löjtnant, Zederström Rudolf, Lagerstråle, von Platen fänrik, Ullner kapten, Mörner, G. fänrik, Brelin c. fänrik, Pettersson Otto fänrik, Kurck fänrik, Wroughthon Thomas (eng. minister), Elliot (eng. minister), Morris (eng. löjtnant), Northe (eng. löjtnant), Flemming Claes fänrik, Alm fänrik, Ekholm fänrik, von Bergen fänrik, von Krusenstjerna överstelöjtnant, Öfverberg, löjtnant, Fägersköld löjtnant, Boye, fänrik, H.K.H. Hertig Carl, Wohlin H. A. fänrik, Furst kapten, von Steding amiral, af Chapman amiral, Lagerstråle löjtnant, Asping, fänrik, Amen G. fänrik, Callding fänrik, Folltjern överstyrman, Rudebeck kapten, Fagrell konstapel, Lejonhuvud greve, Plomgren fänrik, Lövensköld fänrik, Nauchoff löjtnant, Furst överste, Pettersson major, Rosensvärd kontraamiral, Wittlock major, Holtz överstelöjtnant, Gramen löjtnant, Billing överstelöjtnant, Jägersköld kapten, Royalin adjutant, Tornqvist major, Cöster löjtnant, Törning överste, Hafverman fänrik, Forsman fänrik, Brändström löjtnant, Armfeldt general, Fischerström officer, Beckström advokat, Norman major, Uhrlin överstelöjtnant, Puke greve, Sandel löjtnant, Cronstedt underlöjtnant, Sjögren underlöjtnant, Olsson kapten, Lagerbjelke amiral, Wejdenhjelm löjtnant, Kung Carl XIII. ■

Jag vill framföra ett tack till WR-redaktionen för de mycket trevliga bilder Ni lagt in i berättelsen om Pehr Holm. På mina och Stig Holms vägnar tackar jag / Rune Sernfalk

Kontrakt på logebyggnad m fl hus

En överenskommelse finns mellan Hemmansägaren O Pettersson i Nannersbo och K G Johansson i Hagnäs angående uppförande av Logebyggnad m fl hus på den förres ägande hemmansdel i Nannersbo.

1. Logen uppföres av resvirke med brädväggar 100 fot lång 36 fot bred, höjd lika med ladugården med vilken den sammanbygges samt täckes med spån.
2. Den genom höskullen gående körbanan fortsättes genom logen med utväg på västra sidan. Allt träarbete i logen göres fullt färdigt dock undantages därifrån golv i sädeslana.
3. Uppföres vagnskull på plan mellan logen och svinhuset över utkörbron från logen. Bredd och höjd därpå som det bäst lämpar sig.
4. Körhus uppföres på västra sidan av logen.
5. Allt material tillsläppes av ägaren, allt timmer skrätt, plank och bräder kantade samt smidesfärdigt till isättning.
6. För ovanskrivna arbeten är överenskommen en arbetslön av sju hundra åttio kronor (780) som utbetalas i mån av arbetets fortgång dock må 50 kronor innestå tills arbetet blir fullt färdigt o godkänt.

Sålunda överenskommet. Nannersbo den 1/8 1908 K G Johansson, C.O. Pettersson, Hemmansägare.

Skogsförsäljning

Bygget höll på i fem år i två etapper. Kostnaderna var höga och Oskar upprättade den 5 september 1910 ett kontrakt till C A Svensson i Lakvik på försäljning på rot stående furu och granskog på följande villkor:

1. Försäljningen omfattar alla furu och grantråd som innehålla elva (11) engelska tum 5 fot från marken och på trädets smalaste sida.
2. Priset för skogen bestämmes till fyra kronor femtio öre (450) per styck.
3. Avverkningstiden räknas från den 15 December 1910 och gäller intill 2 år.
4. Köparen lämnas rättighet att för allt honom tillhörigt virke tager erforderliga vägar å säljarens marker även så Sägplan av ?? å trävararne till plan för kolning utan ersättning.
5. Av köpesumman skall Femtusen (5000) kronor erläggas den 15 december 1910 då tillträdesrätt till skogen lämnas, återstoden betalas den 15 september 1911.
6. Toppar och grenar som köparen kvarlämnar i skogen efter avverkningen tillfaller säljaren utan ersättning.
7. Skulle genom avverkningen av i detta kontrakt försålda träd skogsmarken bliva av sådan beskaffenhet att några åtgärder för återväxtens betryggande äro erforderliga tillför binder sig säljaren att på egen bekostnad vidtaga sådana varigenom köparen helt och hållet befrias från de skyldigheter som lagen angående vård av enskilda skogar av.
8. För den händelse att nöjaktigt pris på jord och skog tillsammans skulle avges förbehål-

Oskar och Ottilia i Nannersbo

sista avsnittet

utdrag från boken med samma namn.

Text: Lisbeth Petersson

Oskar

ler sig säljaren rätt att sälja till annan person och varder detta kontrakt till alla delar hävt.

Av överenskomna skogsköp är denna dag emottagna Femtusén kronor som härmed kvitteras. Nannersbo 15 december 1910. C. O. Pettersson.

Äldsta dottern Naemi:

Jag som skriver är äldsta barnet, nu 82 år. Jag vet att far inte ensam kunnat klara allt med folk och mat de många åren tills sonen tog vid under några års tid. Om han inte haft en frisk och villig hustru hade det inte gått, som t ex en del somrar när vi hade ett matlag på 15-18 personer. Det var snickare, rörmokare, cementerare m fl, två-tre drängar, två jungfrur och en del andra stenarbetare och de som arbetade med skörden av hö och säd. Ja, då gick det åt mat. Nu när jag ser tillbaka på åren som jag minns, beundrar jag deras arbetsprestationer under de första 20 åren på en ödegård utan ekonomihus. Under fars tid var ladorna fulla av råg, vete och havre, ärtor och annat samt hö. Alltid fanns det kvar en del från föregående års skörd. Jordens skötsel skedde med hästar och

tidigare oxar. Maskinerna var mest använda vid hö- och havreskörd. Tröskning med ångmaskin som dragkraft, men även med hästar och vandringskörverk i körhuset, särskilt innan år 1908, då den nya logebyggnaden togs i bruk. En bondgård har i en mansålder blivit mindre arbetskrävande än under de gångna seklen.

Livet i Nannersbo

Naemi minns från barnåren hur det arbetades både bittida och sent. När byggena pågick fanns det ingen traktor att skicka iväg med brådslande hemforsling från Falerums järnvägsstation. Ej heller var cykeln i allmänt bruk. En och annan förmögen flicka eller pojke hade något senare en cykel och det var höjden av bekvämlighet. Senare kom det drängar som hade egen cykel. Bilarnas tid kom inte förrän 15 år efter sista storbygget, ladugården.

De svåraste första 20 åren var avklarade efter gårdens tillträde och 1908 var byggnaderna färdiga för bruk. Pengarna hade räckt till och det fanns just inga skulder heller. I hemmet hade det fötts fyra barn varav de tre äldsta var födda i den gamla 1700-talsstugan. De äldsta av de fyra barnen började nu att hjälpa till med lite av varje. Det målades och rummen skulle ställas i ordning och det blev mycket arbete med inredningen. Med hjälp av duktiga jungfrur vävdes gardiner, trasmatör och sängtäckan, tillsammans med allt annat som skulle tillverkas för hand i hemmet.

En piga fick i början av seklet vara med och ta upp säd på sommaren, mjölka och separera mjölken (efter det att separatorn kommit i bruk), kärna smör med handkraft, diska och städa. Den första pigan var kvar i åtta år ända tills hon gifte sig. Fem systrar; kullaflickorna från Vårum i Dalhem, var en och en, ibland två, i tjänst både sommar- och vinterhalvåret för gårdens och hemmets behov. Barnen var mycket förtjusta i kullaflickorna. De var pigga, glada och duktiga och Ottilia lärde dem att väva konstvävnad som gardiner och dukar. Innan vävningen kunde börja fick de först göra i ordning vävstolens alla detaljer. Det skulle vävas olika saker till flera rum och gardiner till de 20-tal fönstren. Både finare och sämre mattor skulle vävas till golven liksom sängtäckan och möbeltyger.

Vinterarbete på fruntimmersidan

En lugnare arbetstid tog vid när höstarbetet var slutfört. Potatisen lades i källaren och rorovorna i stukor. Utöver att väva mattor, gardiner och tyger, tillverkades kostymer, dräkter och klänningar, vilket Naemi tyckte var en rolig syssla. Linet skulle repas, skäcktas och arbetas ytterligare innan det gick att spinna. De finaste tågarna blev dukar och servetter, toaletthanddukar m m. Allt detta var vinterarbete på fruntimmersidan. Det fanns

Nannersbo omkring 1904-05. I förgrunden står Oskar med Dagny i handen och bredvid står Otilia i randigt förkläde. Manne håller en cykel och bakom Otilia till höger står Naemi och Ruth. Foto: Dagmar Hallquist, Vårgårda.

många duktiga fruar i byn som kunde spinna och fick hjälpa till med det.

Den gamla lingropen vid Nannersbo finns fortfarande kvar. Här torkades linet och i regel eldade man med ekved och lade alslanor över elden i ett galler. Linet lades ovanpå, litet i taget och torkades för att det skulle bli sprött. Man fick vara försiktig så inte linet tog eld.

15 liter lingon på en eftermiddag

Genom Otilias sjukdom på äldre dagar var någon av barnen hemma för det mesta, Dagny nästan jämt. De fick hjälpa till i både hushåll och med trädgårdsarbete som förr i tiden var kvinnogöra. Trädgårdsprodukter av många slag förekom nästan varje år. De gamla träden var få och bar ingen nämnvärd frukt förän nya hade planterats och kommit i gång. Då började fina spaljépäron mogna framåt hösten liksom många sorters äpplen. Under senare tid fanns krusbär, vinbär, jordgubbar och hallon, som också fanns vilda i stenrösen i åkerkanterna. När hösten kom lyste det röda lingontuvor i beteshagarna och det plockades stora förråd av dem. Även blåbären i skogskanterna dög bra för vinterbehov och blev omväxling på matbordet. På senare år blev det också svampplockning. Beteshagarna har nu växt igen av buskar och skog så tillgången på skogsbär minskar år efter år.

I början på 1900-talet gick det, vid ledighet från arbete på åker och äng, att på en eftermiddag plocka 15 liter lingon. Detta lades till största delen ner surt utan socker vid inkokningen. Socker lades på tillsammans med grädder vid serveringen och det var gott till den första tidiga potatisen.

Flickor körde ej oxar

Naemi fick börja hjälpa till med mjölkningen i 11-12 årsåldern. Hon gick fem år i skolan, varannan dag, och slutade därför innan hon var 12 år fyllda. Hon följde med en jungfru, mjölkade och gav kalvarna mat. Redan tidigare hade Manne och Naemi gått till hönsen för de hade var sin höna som de skulle ta äggen efter.

Arbetet skedde med hjälp av slåttermaskin.

Naemi körde också oxar och i den gamla ladugården tröskades med ett gammalt tröskverk som kördes med oxar. Ibland grät hon om kvällarna när det började att mörkna och inte tröskverket kunde stanna fort nog. Det var svårt att få oxar att hålla igen eller sträva i uppförsbacken utan att springa dit de ville. Naemi var mest rädd för, när hon körde oxar på gårderna, att de skulle få "stingen". Hon var också rädd när hon skulle köra uppför den branta körbron i ladugården för då ville oxarna inte hålla igen. De drog gamla järn-

hjulsvagnar och det var ingen broms på dem. Naemi var stark i tonåren och hon var glad att kunna ersätta en karl i arbetet. Hon lastade lätt av både havre och råg i körbanan.

Jag har ett minne om cementen till nya ladugårdens djurstallar. När jag var 13 år gammal blev jag beordrad att köra ett par oxar efter ett annat oxpar med hästar före oxarna. Jag skämdes lite smått över detta för det förekom inte att flickor körde oxar, utan hästar var mer vanligt. Men vagnslasten på järnvägsrälsen överfördes på andra åkdon och kom på plats i inredningen i ladugården. Cementeringen kunde påbörjas fortast möjligt. På den tiden levererades inte cementen i säckar utan fort skada. Senare i livet har jag vid behov kört både oxar och hästar utan att känna mig generad.

De andra systrarna hjälpte också till utomhus. De fick ta in hö och säd samt räfsa efteråt för hand. Allt skulle tas till vara och Oskar var mycket noga med det. Ibland var systrarna ledsna över att de fick hjälpa till så mycket överallt, de önskade ibland arbeta inomhus istället. De behövde tvätta, byka och göra storstädning, men när pappa Oskar sade till att något skulle göras fick de lov att lyda. Hans ord gällde och mamma Otilia sade inte något om det. Det var alltså inga som helst bekymmer med någon fritidssysselsättning. De kunde få ledigt någon söndag och då byttes systrarna om att vara hemma en i taget medan övriga familjen åkte bort. En av dem var hemma och vaktade huset.

Konserveringsmetoder

Många gäster bjöds till släktbjudningar och kalas vid silverbröllop och högtidsdagar. Bordet var dukat med stort smörgåsbord och bestod av många slags rätter, men det var mest gödkalv slaktad på sommaren. Efter maten dukades det ett kaffebord med tio-tolv sorters bröd och tårtor innan gästerna stannade för natten, förutom grannarna som gick hem. Sedan dagen efter var det annandagskalas med det som var kvar i källare och skafferi. Vid bröllop i gårdarna tog även grannarna

emot nattgäster som hade för långt att åka hem. Gästerna kom med häst eller tåg, vanligen till Falerums järnvägsstation.

Vanligtvis utgjordes maten av enkel husmanskost. I hushållet slaktades det och korv gjordes av olika slag. Det saltades och röktes fram till dess att en konserveringsapparat införskaffades omkring 1913-14. Nu gick det att steka och lägga på burk, både kalv, gris och korv, och konservera både bär, frukt och grönsaker. Det gjorde mycket till kosthållet genom att maten blev färskare och det blev mindre med salt fläsk och kött. Konserveringen var ny år 1912, då Naemi fick lära sig detta vid Karlskoga praktiska skola. Metoden praktiserades sedan i nära 50 år till frysboksen blev varje hems tillhörighet. "Frysmetoden" fanns även i den stora isdösen under de första åren av 1900-talet. Vad en isdös är kan vi läsa i ett arbetskontrakt från 1904 hämtat ur Naemis övningshäfte från skolan:

1. Isen, som skall vara vattenklar, skall uppsågas i stycken en halv meter i kvadrat.
2. Isen upplägges i dös 3 meter i fyrkant, och bestående av 5 lager, lagda så, att det understa lagret blir störst och de övre efter hand avtagande i storlek, så att det översta är minst.
3. Mellan marken och undre lagret lägges först ett lager av sågspån, 3 dm djupt och sedan all isen upplagts, täckes dösen av ett lager sågspån, en halv meter djupt, varefter alltsammans fullkomligt täckes med graft granris:
4. I arbetslön betingar jag mig ett pris av 50 öre per lass för körning av såväl is, som sågspån och granris, varjämte jag för uppsågning och upplägning skall hava 10 kr i ett för allt. Likviden erlägges, då arbetet enligt kontraktet blivit färdigt och vederbörligen avsynat.

Potatisplockning 1903, dock inte vid Nannersbo.

Ottilia delade med sig

Det som skulle säljas från gården var inte mycket värt. Mjölken kostade 5-10 öre kunnan (2½ liter), smöret några ören kg eller skålpund som man då vägde på besman. Fläsk och kött gick knappt att sälja så man slaktade, saltade och rökte för gårdens eget behov höst och vår. Det var stora familjer och hushåll och det gick åt en hel del mat som förvarades i visthusbodarna. Skulor som svinen skulle ha till *sin*, potatis o gröpe. *Allt*

tillvaratogs och användes i detta lanthushåll.

Man gav också bort en hel del till de gamla som bodde i backstugorna. De hade inte mycket att leva av om inte barmhärtiga bönder delade med sig av mjölk, bröd, fläsk, sylta, korv, paltbröd och inte minst pannkakor. De blev ihågkomna vid slakt, särskilt vid jultid. Som sin mor Matilda delade Ottilia med sig. Hon lade limpör, vetebröd och en stor kruka med mjölk i en korg vid julen. Den fullpackade korgen blev så tung att ett par personer fick hjälpas åt att bära den. Naemi tyckte att det var roligt att gå och dela ut mat. De gick från den ena stugan till den andra och gummorna neg, tackade och var soliga och glada. På dagarna satt gummorna i stugorna och spann ull och lin, det senare till finare dukar och vadmallskläder; kläder till finbruk och vardags. De stickade även strumpor och gjorde en del andra tjänster. Det gick bra även om ögonen var skumma av starr. De gamla hade det inte lätt på den tiden, det var besvärligt för dem många gånger och det var hårda tider. Många hade inte heller några pengar sparade från sin arbetstid eller någon pension. De ville inte flytta från sin stuga till fattighuset. Det fanns också andra människor i byn med olika yrken som snickare, smeder, skomakare, skraddare, sömmerskor och garvare.

Det fanns en snickare i Hallingshult som bodde tillsammans med sin gumma i en stuga. De hade tidigare haft ett litet torp, men de hade fått lämna det och bodde nu ensamma. De behövde få lite förstärkning av mat och annat för gumman såg illa och märkte inte heller om rättorna varit i maten. Gubben hade ledgångsreumatism och kunde inte röra sig så bra.

Torparen Johan i Lövdalen

Johannes Svensson "västgöten Svensson" räddade om granngården och hade torpare både på den gården och den som Oskar köpte. Torparen gjorde dagsverken för torpet han hade och var mycket noga med att fullgöra det på bestämd tid. Oskar gick ifrån Stora Ved första sommaren i Nannersbo och kom fram kl 5 på morgnarna. Då var torparen Johan i Lövdalen redan på plats och konstaterade att solen varit uppe sedan kl 2 och tyckte

att det hade varit bra att slå ängarna medan dagen var kvar. Torparna var inte bortskämda och var så tacksamma utan några stora krav på sin husbonde. De hade en ko och gris, en del hade också ett par får. På ett torp i Lövdalen fanns det två kor och en stut, men på torpet som tillhörde Nannersbo fanns det bara en ko, en gris och en kalv.

Det var två små torp i Lövdalen och i det som hörde till Oskars gård bodde en stor familj med många duktiga barn. Familjen hette Alexandersson och barnen arbetade på gården i omgångar. En av flickorna, Anna, var jungfru i Nannersbo under många år och senare kom flera av pojarna och hjälpte till i lantbruket. På det andra torpet bodde en torpare som gjorde dagsverken åt västgöten Svensson (Sven Gustaf Andersson och hustrun Christina Albertina Ekström). De hade fem barn och husgrunden och jordkällaren finns fortfarande kvar.

Johannes Svensson, även kallad, "knallen", gifte sig med enda barnet i granngården i Nannersbo, Johanna Christina Amalia Jonsdotter, den 16 februari 1872. De köpte senare sterbhusgården bredvid och drev de båda gårdarna tillsammans. Han var en mycket duktig och driftig bonde som byggde, planerade, avverkade skog, sågade den, gjorde vattendammar i skogen och drev sågen och en kvarn med vattenkraft på vårarna. Han sprängde i bergen så vattnet från gölarna skulle rinna bort för att ge bättre skördar. Johannes ägde Nannersbo 7/48 inalles 7/24. Längre fram fick han dåliga kamrater och de började dricka sprit, spela kort och det gick sämre med affärerna. Han fick sälja den ena gården först, den som Oskar köpte 1888, och sedan fick han också sälja sin egen gård som han fått genom sin fru. Den senare gården fick en del extra mark genom vinst i kortspel och den kallades "Mallas gård" av gamla Nannersbobor.

I protokoll från Lantmäterimyndigheten läser vi om denna hemmansklyvning:

År 1879 den 17 oktober inställde sig under-tecknad lantmätare uti Nannersbo, av Gärdserums socken, Norra Tjust härad och Kalmar län, för att till följe av Kungl Majts Befattningshavandes här nedan intagna förordnande verkställa hemmansklyvning å 1/12 mantal frälse Nannersbo, varvid, efter dom uti Gärdserums kyrka den 12:te innevarande månad uppläst kungörelse, sig inställde Johannes Svensson, ägare till 5/144 mantal, Carl Johan Anton Ekström, ägare till 1/24 mantal, samt änkan Sara Christina Fredriksdotter, ägare till 1/144 mantal...

Första arrendekontraktet

Efter 24 år med mycket arbete och slit, inte minst med den stora ladugården, beslöt den 52-årige Oskar att skaffa en arrendator.

Den 14 mars 1912 upprättades följande arrendekontrakt:

Emellan undertecknade är följande kontrakt avslutat: Jag Karl Oskar Petersson bortarrenderar härmed till arrendatorn F O Nilsson i

Nannersbo 1916 på sommaren. Birger och Dagny på verandan. Renoveringen är nu klar och planteringarna i rundeln är vackert iordning. Vita krysanterum och astrar på stora rabatten fram, dialior på sidorna. Gamla stora asken till höger. (Naemi Peterson).

Stora Ved mitt ägande 7/48 mantal Nannersbo i Gärdserums socken under 5 år, räknat från den 14 mars 1912 till den 14 mars 1917, då egendomen utan vidare avträdes, allt emot följande villkor och förbehåll:

1. Det årliga arrendet utgör kontant femhundra 500 kronor, som skall erläggas den 14 mars varje år.
2. I stora byggningen får arrendatorn innehava kammaren och köket i nedre våningen samt södra kammaren på övre våningen jämte en klädgarderob. Dock äger jordägaren rätt att i den senast nämnda kammaren hava en uppbyggd säng, att användas vid främmande besök. Alla andra rum i stora byggningen förbehållas åt jordägaren. Lillstugan däremot innehavas av arrendatorn.
3. Arrendatorn skall hava den högra boden och hela sädesloftet.
4. Jordägaren skall inreda plats i loggolvet eller lador åt sina djur och skall hava sitt foder på särskilt område på en skulle över vagnsskjulet.
5. Arrendatorn skall ha tre rum i svinhuset och jordägaren ett. Jordägaren skall inreda ett fjädervagnsskjul åt arrendatorn bredvid loggen.
6. För användandet av järnspiseln i köket betalar arrendatorn en krona årligen.
7. Arrendet tillträdes och avträdes utan syn, men mindre reparationer, såsom om en ruta går sönder, eller ett bräde lossnar, bör arrendatorn laga det.
8. Jordägaren förbehåller sig gårdet, på vilket ladugården är byggd, Stora Vedslyckan och Hägnemossen, samt sommarbete åt en häst och en ko, jämte möjligen blivande föl.
9. Den insådda vallen på det förbehållna gårdet delas lika mellan jordägaren och ar-

rendatorn under de två första åren och båda deltaga i slåttern lika. Men jordägaren skall under dessa båda år ha lika mycken öppen jord, mossjord på överenskommen plats, som hälften av denna vall.

10. Blivande frukt i trädgården delas lika, eller och bytas träden mellan jordägaren och arrendatorn. Spaljéträden däremot förbehållas åt jordägaren. Av trädgårdslanden skall arrendatorn hava dem, som ligger åt norr, vid boden, men jordägaren dem, som ligga utmed stora infartsvägen.
11. Jordägaren förbehåller sig inkomsten av lägenheterna Villan, Fridhem och Eklundsstugan. Av torparen i Lövdalen, som innehar särskilt kontrakt, skall arrendatorn åtnjuta tolv dagsverken och jordägaren de övriga. Bäckkärrsmossen, som torparen i Lövdalen innehar, förbehålles för hans räkning.
12. En tolvfamnmila om året skall kolas, varvid jordägaren och arrendatorn gemensamt verkställa huggning av kolveden, inresning av milan och stubbning, men arrendatorn ensam verkställer all körning av kolveden och kolens utkörning, samt kolar och släcker milan. Inkomsten för kolen delas lika mellan jordägaren och arrendatorn.
13. Efter utsyning får han bryta 80 tjog björklöv. Arrendatorn skall hugga upp blivande famnved och får hälften av inkomsten. Han skall åtnjuta fri vedbrand. Efter utsyning får han även årligen hugga en famn massaved och utköra den. Inkomsten delas lika.
14. Arrendatorn skall årligen hägna 350 fot gärdesgård och reparera de gamla. Därjämte skall han hugga bort buskar under 10 dagars arbete.
15. Diken och avlopp hållas öppna av ar-

rendatorn och vid varje träda skall han utan ersättning bortköra 25 jordfasta stenar, vars sönderskjutning bekostas av jordägaren.

16. Jordägaren skall under innevarande vinter framköra grus till Nannersbovägens iståndsättning, men arrendatorn skall på våren utköra gruset på det vägstycke, som tilldelats gården.
  17. Arrendatorn tillträder arrendet med utsådd höstgröda av 5 tunnor råg och insådd vall och upplöjda vårland. Höstsåden beroende på huru skiftena komma att ligga.
  18. Arrendatorn svarar för gårdens utskylder och onera, men brandstodsavgiften för husen betalas av jordägaren.
  19. Nödigt rum för otröskad säd och halm i loglat samt för tröskning på logbotten.
  20. Gården skall lämnas med upplöjda vårland och utsådd höstgröda.
  21. Den lilla källaren under stora byggningen förbehålles av jordägaren själv, men stora källaren får arrendatorn, blott en mindre kätte förbehålles för jordägaren.
  22. Nyttjanderätt av stora ugnen förbehålles av jordägaren.
- Underskrivet av F O Nilsson och C O Pettersson.

”Karlarna äro ej betrodda”

Dagny skrev en uppsats 1923: ”Huru vi fira jul därhemma.”

Fjorton dagar före jul bruka vi börja med de första förberedelserna för helgen. Fast julstöket i och för sig ej tyckes vara något trevligt, tycker jag dock att det är en viss stämning att få deltaga i jularbetet. Ty redan då känner man en försmak av julen. Julveckan arbetas det av alla krafter. Tidigt får man vara

uppe och sent i säng, den principen tillämpa vi. Om dagarna skuras det, bakas, kokas och stekes och bryggas juldrickat. Om kvällarna förfärdigas oftast julklappar, ty det är sådant arbete, som måste göras, när de andra sova. Många granar måste också köras hem. Först och främst måste vi hava en vacker gran inne, och dessutom åtgå flera till verandan och rumsdelen. Även tall- och granris måste hem. Men det hämta vi flickor själva, ty karlarna äro ej då betrodda. Ty vi vilja hava fint ris. Det finaste riset användes till julbordet; det övriga till ljuskronor.

När julaftonen är inne står allt pyntat och fint. Endast granen är oklädd. Den hjälpas vi åt att kläda allesammans. Sedan doppas det i grytan. När kvällen kommer, vankas det julklappar. Till sist brukar far läsa något ur bibeln eller någon god julberättelse. Så avslutas julafton med att vi spela och sjunga några sånger. Juldagsmorgonen stiga vi upp vid 3-tiden för att hinna fara till julottan. När det är snö, tycker jag verkligen, att det är en lycka att bo på landet och få fara till otta i släde. O, vad skogen är fin, det är en riktig njutning att få åka släde just då, tänk vilket liv och bjällrande. Annandagen resa vi ofta bort på julkalas eller ock ha vi främmande själva.

Första personautomobilens köptes 1923

Den första automobilen, en Ford, införskaffades 1923. Det var Manne som ville ha bil och pappa Oskar gav så småningom med sig, men han var inte så glad åt det. Den var inte så märkvärdig då den var kall på vintern.

Manne provväcker den nya personautomobilens tillsammans med Birger, Ottilia och Oskar.

År 1923 höjdes fartgränserna till 45 km/tim på landsbygden och 35 i tätbebyggt samhälle. Ett protokollsutdrag från 22 april 1920 förtäljer:

Föredrogs fyra inlagor om att få åka med automobil. Vägstyrelsen, som är mycket tveksam att lämna förord till dessa åkdöm vill ändå ej alldeles motsätta sig ansökningarna, men vill framhålla att vägarna äro krokgiga och smala, att de med hästar farande ej kunna vara säkra om en lycklig färd och att bilarna ofta ej fara fram med nödig varsamhet.

Vägstyrelsen vill därför göra förbehåll: att färden sker med största försiktighet att den åkande får ikläda sig all skadeersättning att bilen användes för ägaren personligen och ej annars att färden ej får ske annat än vid dagsljus att lyktorna hava fodral att det må signaleras i alla krökar.

Mannes sparade tillståndsbevis berättar: Till Länsstyrelsen i Kalmar län. Härmed får jag vördsamt anhålla om tillstånd att med bil få befara vägen Broddebo-Falerum. Nannersbo den 13 september 1923. Emanuel Pettersson.

Med bifall till ovanstående anmälan har jag ej något att erinra om resorna sker under fullt dagsljus och med hastighet av högst 20 km. i timmen. Nelhammar i landsfiskalskontoret den 13 september 1923. A.G. Högsell

Tillståndsbevis. Länsstyrelsen finner skäligen meddela sökanden Emanuel Pettersson i Nannersbo tillstånd att tills vidare under ett år, räknat från denna dag, med personautomobil befara vägen Broddebo-Falerum, dock under villkor, att vägen ifråga endast befares vid fullt dagsljus och med en hastighet av högst 20 km i timmen. Kalmar i landskansliet den 14 september 1923.

Låg arbetskostnad

I Småbrukarens räkenskapsbok från 1932 står det: ”Snöplogsräkning för vintervägunderhåll på vägen Broddebo-Falerum på sträckan Nannersbo-Nybro.” För varje dag som är uppräknad gick det åt 2 par hästar, 6 arbetstimmar, 2 styrmän, 6 arbetstimmar. Hästarna kostade 1:50 i timmen och en styrman kostade 50 öre. För 6 timmar blir alltså kostnaden för 2 män och 4 hästar hela 12 kr! Det behövdes mycket hjälp med dagsverken vid tröskning och annat. Torpare Andersson fick 42:50 för 17 dagars arbete och Alfred Jönsson fick 8 kr för 4 dagars arbete med tröskning hösten 1933. Hösten 1933 är rågen upptagen till 13,5 öre/kg och vetet till 14,5 öre/kg.

I detta storhushåll gick det åt mycket vatten för olika ändamål, som tvätt, byk och slakt. Djuren behövde stora mängder vatten både sommar och vinter. En handpump tjänstgjorde över 30 år med att dra in vatten från den stora källan bakom ladugården. När gården elektrifierades 1940 fick en elmotor utföra det jobbet. Då kom också mjölkmaskinerna och handarbetet med mjölken var slut. Mejeriet ville ha mjölk och ”den åkte nu iväg” eftersom bilarna blivit vanliga. Den 20 augusti 1940:

Jansson här på em och talar om det elektriska. Ringde senare och bestämde oss för honom. Alström dyrare.

Den 9 oktober:

Elektrikern anlände. Enge på em, Johansson till kvällen.

Den 1 november:

Jansson här och gör sin avsyning. I kväll

provas ljuset. Johansson arbetar till sent. Radiokalle här med radio.

Den 2 november:

Johansson åker härifrån fast ej alla lampor äro färdiga. Material saknas.

Den 6 november 1940:

Inga avsyningsmän kommo förrän kvällen då vi samtliga drucko kaffe där nere.

Den 8 november:

Jansson med montör här och gör i ordning de gamla lamporna. Mamma och pappa gör radioaffär. Köper 2 st nya, 400 kr och Mannes gamla.

Oskars sista tid

Mina föräldrar samarbetade allt ifrån ungdomen till livets höst. Mamma var nog i sina bästa år mera gladlätt och kunde skratta hjärtligt. Far hade en energi och arbetslust mer än de flesta, ehuru han inte var så stark till kroppen. Han hade magkatarr och i 60-årsåldern blev även nerverna slitna av alla bekymmer som gården kostat honom. Då tyckte han att gården skulle säljas och vi samtliga i familjen skulle få ett lugnare liv. Far var annars optimist utom denna tid då han fick dessa besvär. Han repade sig genom Guds hjälp och kunde utföra en hel del arbete även då Manne övertagit gården på arrende 1934. Nyårsdagen 1941 fick far hjärnblödning. Första halvåret var han liggande förlamad i ett ben och en arm. Han blev bättre på somrarna och kunde gå med hjälp på golvet, även något ute en sommar.

Midsommardagen, den 24 juni 1943:

Pappa allt sämre och andningen allt tyngre och talade intet. Svårt att se honom lida. Manne låg i köket och skulle vaka. Vi lågo också men sovo intet. Strax vid midnatt då Manne kom ut hade han redan slutat. Tråkigt nog att ingen såg det sista andetaget.

Den 25 juni:

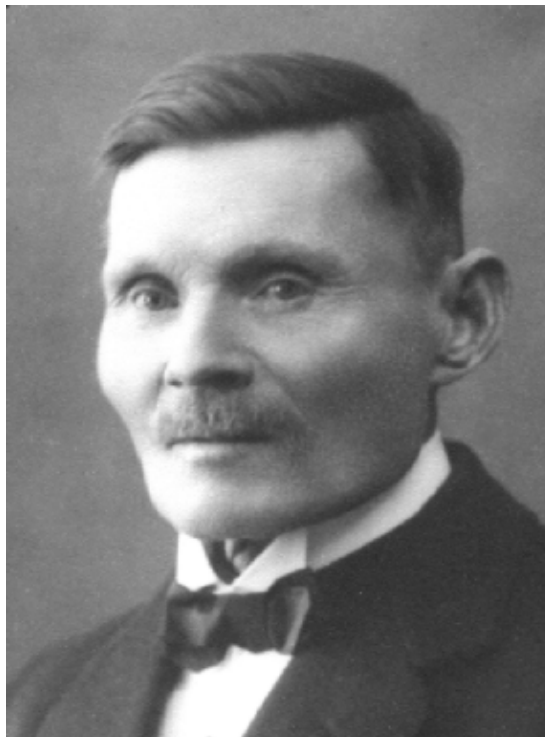
Åter morgon! Stiger upp efter ingen sömn. Till Årvidaberg och köper kista som kostade 250 kr + frakt. Även köpte de sig sorghattar som kostade 30 kr med slöja. Vi hemma ordnar och arbetar med klädseln, granar och enar för att få färdigt till kvällen då pappa skulle föras till gravkällaren. Albert och Marta kommo och hon läste och vi sjöngo innan den sista färden gjordes. Grannarna hade mangrant mött upp med sina blommor. Lastbilen var så smyckad med granar och blommor. Hur svårt att ändå skiljas från sina nära och kära, men Gud hjälper genom allt. Alla dessa drucko kaffe här.

26 juni:

Ruth och jag till Linköping och köpte klädningar. Min kostade 58 kr; Ruths 65 kr. Jag köpte mig hatt och sorgslöja 45 kr. Skor i Årvidaberg 25 kr.

27 juni:

Trött efter gårdagen. Mamma, Ruth och jag till kyrkan. Efter hemkomsten skrevs bjudningsbrev.

Otilia och Oskar

2 juli 1943:

Begravningsdagen som inföll på bröllopsdagen väldigt vackert och fridfullt. 150 gäster bjudna, men endast något över 100 kommo. Vi bjödo på kaffe, ostkaka och jordgubbar mm. Mycket vacker psalmsång var det i kyrkan. Även sjöng fröken Britta Korsfeldt solo 'Jag är främling'. Hemma sjöngs både solo och duett.

Naemi:

Mina föräldrar fingo leva tillsammans i över 50 år. Vid guldröloppet var far en bruten man efter hjärnblödningen och orkade endast med ett och annat besök i

all stillhet. På midsommardagen 1943, vid nära 84 års ålder, andades han för sista gången. En solig och varm julidag, den 2 juli, begravdes han på mors och fars 51-åriga bröllopsdag. Tio år senare, den 16 juni 1953 fick även mor Otilia sluta sin vandring på jorden. Hon begravdes på pappas dödsdag den 24 juni. Hon var nio år yngre än far och levde tio år efter honom. Nu vilar de på Gärdserums kyrkogård där förfäderna vilar i flera generationer från Stora Ved och Mosshult.

Tradition

Det finns ett band som går från far till son, ett ord som säger: allt du har är lån. Det är din uppgift att ej det blir glömt som gångna släktled vårdat mycket ömt.

Ett gammalt föremål som händer smekt en klättersten, där många barn har lekt, ett hantverksredskap i en bra fason, som många använt, det blev tradition.

En tradition är knuten till en gård, som många släktled ägnat all sin vård. Den står där trygg, ger hopp för framtidsdar. Månghundraårig omsorg lever kvar.

Inger Ragnarsson. Tryckt med tillstånd.

I nästa nr av WR?

På grund av utrymmesskäl kommer "Uddekvarn" av Ann Greta Hven, "Tant Mimmi" av Margareta Löfholm, "Jakten på min anfader" av Sven Erik Uddman samt "Brev från präststuderande Theodor Edenholm 1821 – 1823" att publiceras i nästa nummer av Våra Rötter.

Båttrafik på Långsjön 1880 – 1900 talet.

Våra Rötter

Det går bra att skicka material som pappersmanuskript i Times New Roman, 11 punkter, på diskett eller på e-post till någon av våra redaktörer. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material. Det går också bra att skicka kort, så scannar vi in dom. Glöm ej att skriva adress, så vi kan skicka tillbaka korten.

Lars Oswald
Lysingsvägen 27
593 53 Västervik
Tel. 0490 - 148 36

Inga Linde
Tunagatan 5 C
753 37 Uppsala
Tel. 018 - 25 11 32
e-post: i.linde@telia.com

Katarina Korsfeldt
Höders väg 3
754 40 Uppsala
Tel. 018 - 50 85 55
e-post: kkorsfeldt@hotmail.com

Generalmönstring 1879

av Bo Nordberg

Generalmönstringsberättelse funnen i Andra lifgrenadierregementet 2. Tjusts kompani,
serie D1, Generalmönsterrulla 1866-1889 Volym 1 (förvaras i Krigsarkivet, Stockholm)

Afskrift

Enligt Regements order No. 194 af den 3 nov. 1879, mom:
”Skall förvaras bland Komp.exps. handlingar”

Generalmönstringsberättelse

I överensstämmelse med Kongl. Majts mig nådigt gifva uppdrag att under innevarande års vapenöfningar förrätta Generalmönstring med Kongl. Andra Lifgrenadier Regimentet, har sådan mönstring denna dag blifvit förrättad å mötesplatsen Malmen, i närvaro af Landshöfdingen i Östergötlands län, Kommendören af Kongl. Majts. Nordstjerneorden, Herr Grefve R. De la Gardie, och får jag under återopande för öfrigt af de upplysningar, som innefattas i bifogade mönsterverk, framställa de hufvudsakliga omständigheter, som under förrättningen förekommit.

Af regementets befäl, underbefäl och civilstat var icke någon utan laga förfall frånvarande och hvarken af manskapet eller rusthållare anfördes några klagomål vid mönsterbordet.

På grund af särskilda i mönsterverket upptagna skäl afskedades 42 man, däraf 36 med anmälan till underhåll genast från Wadstena Krigsmanshuskassa, 5 på expektans samt 1 utan att till sådan förmon vara berättigad. Dessutom erhålla 14 af Regements Chefen ad interim afskedade man konfirmationsavskedspass, hvaraf 10 med anmälan till underhåll genast från nämde kassa, 1 på expektans samt 3 utan underhåll.

För sjuklighet ställes 7 grenadierer på 1 års förbättring / deraf 2 voro vid mönstringstillfället å sjukhus intagne med med rättighet för Regements Chefen att dessa afskeda, såvida de icke inom nämnda tid blifvit till helsan återställda, hvarförutom 4 grenadierer vore sjuke, 2 å sjukhuset och 2 å rusthållen. 10 grenadierer vore kommenderade, 4 till Carlsborg och 6 till Borghamn.

14 grenadiersnummer voro vakanta före mönstringen samt indragne och anslagne nummer för sina behöriga ändamål använde. Af regementets 32 volontärer å gammal stat voro 13 kommenderade, 3 till Krigsskolan å Carlberg och 10 till Carlsborg. 2 af de å ny stat uppförde 16 volontärerna voro kommenderade till Carlsborg samt 1 vakant.

Af de i Generalförslaget före mönstringen upptagne rekryter appbörades 170, 12 till följd af kommendering å Carlsborg samt 16 i årstjänst frånvarande rekryter blefva icke omappbörades, 1 kasserades för opålitligt uppförande, efter flera vid regementet undergånga varningar och bestraffningar, hvarjemte 2 rekryter vore sjuke, 1 å lasarett och 1 å rusthållet, samt 1 rymd.

Beträffande det skick, hvaruti regementets trofeér, gevärs, remtygs, utrednings, tross, mfl. persedlar sig befunno, får jag hänvisa till de särskilda förslagen däröfver gjorda anteckningar.

Den i bruk varande munderingen befanns i förhållande till den tid och de kommenderingar, hvarunder densamma varit nyttjad, särdeles väl vårdad. Som det dock åligger Generalmönsterherren tillse, det alltid en ny och en gammal mundering kunna vara i beredskap, och den nu i bruk varande munderingen ehuru hårdt sliten, dock ansågs kunna ännu någon tid användas såsom 2:a munderingen, så kasserades lifmunderingen, 928 vapenrockar och 928 par byxor af blått kläde. 928 västar, 928 halsdukar af satin samt 1856 par kalsonger med skyldighet för rusthållare att till den 1 Maj 1881 hafva anskaffat och tillsatt motsvarande persedlar af lifmunderingen, efter hvilken tid den nu varande lifmunderingen skulle till 2:a munderingen medflyttas. Uti regementets persedelförslag voro såsom tillhörande lifmunderingen dessutom upptagne 928 halsdukar af satin, bekomme år 1867, som rätteligen borde hafva tillhört 2:a munderingen, till hvilken de nyttjats; och befunnos dessa nu alldeles obrukbara, hvarför de kasserades och skulle till rusthållarne öfverlämnas.

Widare kasserades 928 kesry med tillbehör under föreskrift att med nya paradhufvudbonader jemte tillbehör vara ersatte till den 1 Maj 1881.

Redogörelse för af de rustande sedan sista Generalmönstringen uppburne beklädnadsmedel samt räkning öfver musik-kassans inkomster och utgifter under åren 1876-1878 granskades och lemnades utan anmärkning, hvarföre decharge åt vederbörnade meddelades.

Enligt uppgjort sammandrag öfver manskapets sparbruksmedel utgjorde närvarande behållningen af de på grund af Kongl. Kungörelsen den 9 November 1871 insatte medel 32,779 kronor 58 öre, utvisande en tillökning sedan sista Generalmönstringen af 14,129 kronor 80 öre.

Åfven meddelades uppgift på de grenadierer, som visat mesta håg att, öfver i kontraktet åtagen insättning, besparingar för

framtiden afsätta.. Bland de sålunda upptagna anser jag mig böra särskilt framhålla grenadieren vid Bergslags kompani No. 61 Blixt, hvilken nu i enlighet med ofvannämnda kungörelse hade i sparbank inestående 692 kronor 31 öre.

Slutligen har jag inför Kongl. Majt. vitsordat regementets synnerligen goda skick och den omvårdnad, hvarmed regementets angelägenheter blifvit handhafda.

Generalmönstringsplatsen Malmen den 28 juni 1879

R. Abelin
Generalmönsterherre

Ad. Heijkensköld
Generalmönstringskommissarie

Vidimeras:
C.A.G. Ahnström
Regementets Quartermästare

Vidimeras:
Robert Elliot
Tjenstgörande Major

Ur Generalmönstringsberättelse funnen i Andra lifgrenadierregementet 2. Tjustrs kompani, serie D1, Generalmönsterrulla 1866-1889 Volym 1 (förvaras i Krigsarkivet, Stockholm) har jag dessutom funnit min hustrus Anita Nordberg (f.Stålbom 1942-09-06 Matteus fg) fmff och fmf.

Fmf Carl Widerberg

65 (kompaninr.) Wråka i Eds socken af Calmar Län

Lifgrenadier Carl Widerberg förut kallad Carl Persson född i Lofta socken af Calmar Län, 17 oktober 1812. Antagen den 15 oktober 1838. I tjänst 53 år 2/3, längd 6,05 (föt). Gift, commenderad till Långholmen. Anm. Begär och får afsked för sjuklighet enligt läkarintyg. Anmäls till underhåll på expectansen. Den 29 juni 1866 afskedad vid Generalmönstring. Ersatt med Victor Wall förut kallad Victor Widerberg född i Eds socken af Calmar Län den 10 September 1846. Antagen den 27 November 1866.

Fmf Victor Wall

65. Wråka i Eds socken af Calmar Län. Den 14 juni 1877 afförd ur rullorna. Ersatt med Johan Ludvig Trosell förut kallad Pettersson född i Eds socken af Calmar Län den 23 Augusti 1857. Antagen den 17 Maj 1878. Anm. Viktor Wall sjuk å Rusthället enligt betyg. Har varit otjenstbar under 5 år, ställd på ett års förbättring. Blev sjuk under commendering i Carlsborg. Enligt husförhörlängd 1876-1880 Wråka ägor, Bergbo sid.319 under särskilda anteckningar står angivet: ”intagen på Birgit-tas sjukhus i Vadstena för vård som ordnats av fattigvården i V. Ed. Avled 1877-12-02 i V. Ed.

Anitas Fm

Hilma (Hilda) Josefina Wall 1871-11-07 i V. Ed (Wråka, Bergbo). Död 1950-01-22 Stockholm. Gravsatt 1950-02-08 Haga Norra Kyrkogård, Stockholm. Gravplats, avd. 2, kvarter 17B, gravnr.225204206.

Kan någon lösa vad en Steffans bulle är?

Ur ett tingsprotokoll hittar vi följande utlåtande där namnet **Steffans bulle** nämns i samband med en likbesiktning. Vad är en **Steffans bulle**?

Utlåtande: Den 30 Dec till Doctor Hanström om besiktning.

Till resp Domhufvanden i Tjust

Vid idag anställd undersökning om orsaken till dödssättet för afledne Drängen Petter Jacobsson i Skälhem, Hallingeborgs socken hvilken den 26 denna månad funnits död å vägen nära Hallingeborg Gästgifvaregård, har jag efter hvad

af bilagde undersöknings Protokoll inhämtat ansett dödsorsaken vara slag, men som ett vittne uplyst att Peter Jacobsson skall ha varit något rusig, har jag icke ansett mig tillhöra yttra mig något om dess begravningssätt, hvarföre jag får insända undersöknings Protokoll med det sakskilte yttrande det jag både sjelft känt den aflidne och af andra fått uplyst att han alltid i sit uppförande varit stilla och anständig, så att om han dödsdagen varit något rörd av starka drycker sådant mera härrört af den i orten vanliga sed att ifrågavarande dag gifva och taga så kallad Steffans bulle än af böijelse att öfverlasta sig, och hemställes af sådan anledning om

ytterligare besiktning icke må kunna anses öfverflödig. Skulle undersökning eller ransakning vid Härads Rätten icke nu kunna anställas, torde Herr Härads höfdingen kalla Krono Länsman Jacobson att som actor öfvervara ransakningen.

Källsberg den 29 December 1829
M.J. Robach

(är det någon läsare som känner till denna sed att gifva och taga **Steffans bulle**? Hör av Er till tidningen)
Stina Kanth Gunilla Källström

Tjust Släktforskarförening
c/o Stadsbiblioteket
Box 342, 593 24 Västervik

Förenings Brev

B

